

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

факультет журналістики

кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства

кафедра іноземних мов

кафедра журналістики

кафедра філософії

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

Матеріали міжкафедрального круглого столу

27 березня 2026 року

Одеса – 2026

**УДК 81'42:174.4:070(049.2)
К653**

Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Олена СКАЛАЦЬКА – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

Мирослава МАМИЧ – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

Олексій ФЕДОТОВ – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

Робоча група:

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

Вікторія КОЛКУТІНА – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

Ігор ШАМША – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

Анастасія КІСЕЛЬОВА – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

ЗМІСТ

Варешкіна Н.

Взаємозалежність професійного та повсякденного дискурсу.....7

Грушевська Ю.

Функціонування прагматонімів-комполітів у рекламних текстах.....11

Єременко О.

До питання про співвідношення мовної та аксіологічної картин світу 15

Єрмоменко С. (S. Yeromenko)

Translation of stylistic devices.....18

Іванійчук Т.

Цифрова бібліотека як дискурсивний простір: формалізація метаданих і персоналізація інформаційних сервісів в контексті відкритої науки.....21

Капустіна Н.

Цифровий простір як поле етичної взаємодії у сфері бізнес-комунікацій....27

Кісельова А.

Метафоризація та мовна гра як інструменти конструювання професійної картини світу ІТ-фахівця.....30

Ковальова К.

Метафоризація як засіб репрезентації концепту fabrics в мовній картині світу.....34

Козак Т.

Особливості семантично-функціонального перекладу термінів німецького цивільного та кримінального права українською мовою.....38

Колкутіна В.

Трансформація образності у сучасному медіатексті.....42

Крижановська Т.

Невизначеність як концепт сучасного комунікативного дискурсу: філософський аналіз.....45

Лепетуха М.

Трансформація журналістських жанрів і наративів у соціальних мережах в умовах дезінформації.....49

Лесневська К.

Сучасний інтернет-дискурс: аспекти дослідження.....52

Літвінчук І.

Від новин до медіафрагментів: еволюція журналістського дискурсу в цифрову епоху.....55

Мамич М.

Етична рамка мовлення в умовах війни: трансформація концептів *відповідальність* та *солідарність* в українському публічному дискурсі.....59

Назаренко О.

Публічний виступ як форма комунікативної взаємодії в системі соціальних комунікацій.....64

Сташук Т.

Лексичні особливості англомовних астрологічних прогнозів71.

Строченко Л.

Концептуалізація феномену геніальності в англомовних наївній і науковій картинах світу.....75

Телецька Т.

Репрезентація концепту «свобода» у політичному дискурсі (на матеріалі промов Е. Макрона).....79

Томчаковська Ю.

Концепт *waag* в англомовному медіадискурсі.....82

Томчаковський О.

Освітній дискурс як полікодовий феномен..... 86

Тупікова Т.

Англійські запозичення в сучасній німецькій юридичній термінології та проблеми їх перекладу українською мовою.....89

Чубук О.

Платформізація журналістики і нова логіка побудови медіаісторій.....93

Шамша І.

Музика як комунікація: антропологічні засади.....98

Шевченко-Бітенська О.

Юридична термінологія в умовах цифровізації права: тенденції, трансформації та європейський вимір.....103

Ясніцька Г.

Features of legal discourse in litigation.....108.

Наталія ВАРЄШКІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Національний університет

«Одеська юридична академія»

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ПОВСЯКДЕННОГО ДИСКУРСУ

У сучасній лінгвістиці термін «дискурс» часто вживається як близький до поняття «текст». Безперервний пошук відповідників, таких як мова, дискурс, тип мовлення, текст, тип тексту, зв'язний текст, мовний текст, свідчить про неоднозначну сутність цього поняття. Наразі розглянемо лише кілька варіантів розуміння самого поняття.

Д. Шиффрін підкреслює, що природа дискурсу переплітається з процесом комунікації. Вона стверджує, що, хоча існують різні підходи до дискурсу, усі вони об'єднані спільною ідеєю: мовою як взаємодією (Schiffrin, 1994 : 41).

Інше розуміння дискурсу має функціональну основу, де дискурс тлумачиться як використання мови: «аналіз дискурсу – це, по суті, аналіз мови в її використанні» (Brown, Yule, 1983 : 7).

Відомий дослідник дискурсу Т. ван Дейк вважає, що дискурс може бути письмовим, усним, вербальним і невербальним, тобто його можна розглядати як письмовий або усний продукт мовленнєвої діяльності, пов'язаний із конкретними умовами та контекстом.

«Первинне значення терміну “дискурс” полягає у позначенні конкретної комунікативної події. Така подія є досить складною і принаймні передбачає участь кількох дійових осіб, зазвичай у ролях мовця/письменника та слухача/читача, які беруть участь у комунікативному акті в певному

середовищі (час, місце, обставини) та на основі інших контекстуальних характеристик. Цей комунікативний акт може бути письмовим або усним і, особливо в усній взаємодії, зазвичай поєднує вербальні та невербальні виміри (жести, міміка тощо)» (Dijk, 1998).

Т. ван Дейк також розглядає дискурс як жанр, зокрема науковий, політичний тощо. «Комунікативні події зазвичай пов'язані з певною соціальною або інституційною сферою. У деяких випадках вони можуть становити основу такої сфери. Наприклад, численні типи юридичного дискурсу формують сферу “права”, тоді як типи політичного дискурсу значною мірою формують те, що ми розуміємо як “політику”, а освітній дискурс – сферу освіти. Отже, сфера є типовою контекстуальною характеристикою, що визначає загальні класи жанрів, таких як політичний, медичний чи науковий дискурс» (Dijk, 1998).

Зазначені підходи до вивчення поняття дискурсу певною мірою взаємопов'язані. Різноманітні методи й напрями аналізу дискурсу пояснюють існування великої кількості визначень цього поняття. На нашу думку, дискурс можна розглядати як процес (вербалізовану мовленнєво-мисленнєву діяльність) і як результат (зафіксований текст), а також одночасно в обох цих аспектах.

Джеймс Гі та Майкл Генфорд у своєму визначенні дискурсу звертаються до «значень, які ми надаємо мові, і дій, які ми здійснюємо, використовуючи мову в конкретних контекстах» (Gee, Handford, 2012 : 1).

Ми дотримуємося визначення, за яким дискурс – це зв'язний текст у поєднанні з екстралінгвістичними (прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими) чинниками; текст, розглянутий у дієвому аспекті; мовлення як цілеспрямована соціальна дія, що є складовою взаємодії людей і когнітивних процесів.

Професійний дискурс іноземною мовою можна визначити як оволодіння необхідним комплексом мовних знань, а також здатність адекватно діяти в певних умовах професійного спілкування. Інші дослідники

розглядають професійний дискурс як мовленнєвий професійний акт, що виступає специфічним соціальним явищем, а професійну діяльність – як соціальну взаємодію з притаманним їй мовленням, яке охоплює всі аспекти професійного життя, включаючи соціокультурний та іншомовний аспекти.

Із наведеного випливає, що формування іншомовної комунікативної компетентності студентів гуманітарних (як мовних, так і немовних) факультетів має бути спрямоване на зменшення міжкультурної дистанції між представниками різних суспільств шляхом формування компетентностей, які допоможуть майбутньому фахівцю здійснювати професійне спілкування в умовах взаємодії різних культур, що досягається через навчання іноземної мови як професійного дискурсу.

Навчання іншомовного дискурсу дає змогу формувати комунікативні навички, коли студенти розуміють, у яких відносинах перебувають комуніканти, у якій ситуації відбувається спілкування і як, залежно від цих чинників, слід будувати висловлювання. Варто зазначити, що професійна спільнота – це спільнота людей, яка характеризується певним дискурсом, зумовленим видом професійної діяльності.

Отже, поняття професійного дискурсу в іноземній мові ґрунтується на об'єктивних даних і має на меті передавання знань за допомогою чітко відібраних мовних і стилістичних засобів. Професійний дискурс характеризується знанням певних лінгвістичних і екстралінгвістичних чинників, серед яких можна виділити специфічну систему комунікації між співрозмовниками, різноманіття типів текстів і професійних тем спілкування.

Професійний дискурс – це професійне, правове, лінгвістичне та соціальне поле, у межах якого фахівець здійснює свою діяльність, обмінюючись інформацією з іншими комунікантами. Вивчення професійного мовного дискурсу потребує особливої уваги. З лінгвістичної точки зору професійний дискурс має власну специфічну структуру, яка зазвичай виражається у лексиці та стилі мовлення.

Наприклад, специфічна структура політичного чи юридичного

дискурсу значною мірою пояснюється різними мовленнєвими стратегіями учасників, оскільки його метою є вплив на адресатів і формування в них певних уявлень щодо необхідності певних дій або оцінок. Тому лексика в кожному виді дискурсу є не лише описовою, а й часто має оцінний характер.

Професійний дискурс фахівців у будь-якій сфері обов'язково містить терміни та поняття, розуміння яких забезпечується наявністю фонових знань у відповідній галузі діяльності. Тому на етапі ознайомлення з професійним мовним дискурсом особливо важливо спиратися на міждисциплінарні зв'язки, будувати навчальні програми з іноземної мови та фахових дисциплін у такій послідовності, яка дозволяє студентам адекватно сприймати інформацію, подану іноземною мовою.

Отже, визначаючи зв'язок між іншомовною комунікативною компетентністю та іншомовним дискурсом, зокрема професійним, слід враховувати взаємопроникнення елементів, що становлять систему навчання іноземних мов, яке породжує нову якість розуміння всіх особливостей професійного іншомовного спілкування. Елементи повсякденного та професійного дискурсу тісно переплітаються, співіснують, доповнюють один одного і загалом сприяють здійсненню процесу комунікації.

Література

1. Brown G., Yule G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 288 p.
2. Dijk T. A. van. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage, 365 p.
3. Gee, J.P. and Handford, M. (2012). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*, Abingdon, Oxon: Routledge. 682 p.
4. McCarthy, M. and Clancy, B. (2019). From Language as System to Language as Discourse. In *Routledge handbook of English language Teacher Education*. Routledge. P. 201-215.
5. Schiffrin D. (1994). *Approaches to Discourse*. Oxford–Cambridge, Mass.: Basil Blackwell. 195 p.

Юлія ГРУШЕВСЬКА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
та літературознавства
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАГМАТОНІМІВ-КОМПОЗИТІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

У сучасному рекламному тексті група прагматонімів, утворена шляхом композитного словоскладання, досить численна. Активні зміни у лексичній системі української мови відображаються у постійно нестабільній кількості комерційних назв й творчості їх власників/розробників. Вивчення подібної пропріальної лексики обумовлене прагматичним чинником: комерційний об'єкт отримує назву, яка потім функціонує в офіційно-діловому, розмовному, рекламному дискурсах. Композитні рекламні прагматоніми у складі рекламного тексту характеризуються своєрідним «рекламним» аграматизмом, як-от:

- не виправдане написання прописних букв посеред лексеми,
- невмотивоване написання разом синтагматично не пов'язаних одиниць,
- написання разом лексеми, одна частина якої – латиною, друга – кирилицею,
- надмірне вживання дефіса тощо.

Умовно прагматоніми-композиції можна розділити на декілька основних груп, кожна з них має деякі свої особливості.

Класично аббревіація (чи складноскорочений спосіб словотворення) визначається як утворення іменника на базі поєднання слів, основи яких

входять до складу похідної основи в усіченому вигляді. Абревіатура синонімічна початковому словосполученню. Найменшу міру виведення значення скомпресованого в абревіатуру словосполучення мають звукові і буквені абревіатури: без подальшої аргументації досить складно зрозуміти значення такого слова. Тому для розкриття значення складноскороченого слова за ним в рекламному тексті найчастіше слідує розгорнута базова номінація, як, наприклад: *«УНК Українсько-німецька Клініка»*. Значення нестандартної складової абревіатури можна упізнати лише з периферійної зони рекламного тексту : *«Сонячна олія «СОНОЛ»*; *«ІНКОМ - від персональних комп'ютерів до супутникових систем. ІНКОМ інформаційні системи та комунікації»*.

Словоскладання – спосіб словотворення, при якому лексеми складаються із слів цілком. Утворені таким шляхом слова характеризуються формальною і смисловою автономністю компонентів, багато з яких зберігає самостійну словозміну у рамках деривату.

Ефект новизни, естетика звучання, престиж екзотичності, науковий характер і тому подібне – ці вимоги до власної назви в рекламному тексті обумовлюють поєднання іноді не зовсім відповідних за змістом слів в одному прагматонімі. Такі лексемні утворення властиві найбільшою мірою саме стилю реклами як найдемократичнішому і найменш вимогливому відносно літературних норм. Серед прагматонімів-комполітів виділяються словоскладання, графічно оформлені через дефіс і злито. Можна припустити, що останні утворення – щось середнє між власне словоскладанням і контамінацією : від традиційного словоскладання ці композити відрізняються злитим написанням зі збереженням флексії першого компонента, а також більшою смисловою «розрізненістю», відсутністю синтагматичної злитості складових їх компонентів; від контамінації такі композити відрізняються присутністю «морфемних» меж і відсутністю нової кореневої морфеми. Це своєрідні лексичні диграфи або лексичні лігатури.

Треба зазначити, що графічний вигляд власної назви в рекламі (рекламного прагматоніма) виконує не менш важливу роль, ніж його семантика: графічне накреслення зобов'язане виділити слово з ряду однотипних слів, загострити увагу реципієнта, зробити слово таким, що запам'ятовується, оригінальним. До того ж не можна забувати про юридичні аспекти існування товарних знаків, торговельних марок: рекламний прагматонім не повинен повторювати вже наявні, особливо дуже відомі, бренди. Тому подібний вихід за рамки орфографічних норм – дбайливо продуманий засіб прагматичного впливу на реципієнта рекламного тексту.

Іноді стилістичні колажі сучасних рекламних текстів відверто шокують, їх можна віднести до пародійних, навіть до такої собі гуманітарної катастрофи (як-от назва популярного одеського ресторану «Щастье»), але в цих поєднаннях, шоккових для мовного смаку синтезах змістів, виявляються нові смислові утворення.

При словоскладанні у сучасному рекламному тексті використовуються:

- 1) лексеми, що входять до словникового складу тільки української мови;
- 2) порівняно «новітні» іншомовні лексеми, які можуть передаватися графічними засобами української мови;
- 3) іншомовні лексеми, що передаються засобами мови-оригіналу;
- 4) з'єднання українських та іншомовних лексем.

У прагматонімах-композирах виділяються однакові для певної групи найменувань структурні одиниці, рівні цілому слову або так званім іншомовним префіксам. Такі одиниці називають формантами, морфемоїдами, лексемо-морфемами. Вони набули певної семантичної самостійності й привносять додаткові конотації до значення композиту. Так, наприклад, значення наступних прагматонімів-композитів «виводиться» і легко актуалізується при знанні відповідних частин складного слова : *«Листовий прокат! Запоріжсталь МЕТАЛХОЛДИНГ. Залізна основа Вашого бізнесу»;*

«ТрансРейлУкраїна». Залізничні перевезення експортно-імпортного і транзитних вантажів» тощо.

Складні слова, що включають іншомовні слова або частини іншомовних слів (*інтер, хаус, експрес, нью, сервіс, холдинг, євро, плюс, трейд, агро, макро, авто, ультра, біо, транс, техно, оптима, люкс* і тому подібне), відносяться до мотивованих, оскільки подібні лексеми-морфеми інтернаціональні для більшості мов. Словотворча тенденція до інтернаціоналізації обумовлена мовними контактами, що активізувалися, викликаними процесами в суспільно-політичному, економічному, культурному житті людства.

Композит з інтернаціональним елементом (словом або частиною слова) може свідчити, відносно якого вже пізнаного фрагмента світу описується нове знання. Мотивованість похідного слова дозволяє поєднати елементи нового інформаційного поля зі старим, теж саме можемо говорити і про досвід. Подібна інтернаціональна лексеми-морфема додає до усталеного світу нові елементи й визначає невідомі реалії через відомі, а семантична прозорість поєднує імпліцитність й експліцитність означуваних реалій.

Композитний спосіб утворення прагматонімів зараз є досить актуальним в номінаційних процесах з кількох причин:

- спрощення назви,
- прихована інформація про рекламований об'єкт,
- деякий символізм.

Активність утворення прагматонімів-комполітів обумовлена тенденцією до економії мовних засобів, експресивності, деякого символізму. Композитний прагматонім являє собою місткий, лаконічний код розгорнутого базового найменування.

Тезаурус швидко реагує на зміни суспільного життя, на будь-які культурні новації, що неодмінно знаходить своє віддзеркалення в рекламних текстах, зокрема, ці зміни відбуваються у складі ядерних структурних одиниць рекламного тексту – прагматонімів.

Олександр ЄРЕМЕНКО,
*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ МОВНОЇ ТА АКСІОЛОГІЧНОЇ КАРТИН СВІТУ

Сучасна війна України з Росією має цивілізаційний аспект. Вона розгортається на тлі протистояння Російської держави-цивілізації з Західною цивілізацією. Це протистояння має різноманітні аспекти, в тому числі, культурні, світоглядні, мовні тощо. Отже, проблема мовної ідентичності як складової цивілізаційної ідентичності набуває значної актуальності. І в науковій спільноті, і в медійному просторі сучасної України загострюється мовне питання. Широко обговорюється доцільність або навіть необхідність повного витіснення російської мови з комунікаційного простору ураїнського суспільства і навіть зі свідомості всіх громадян України.

Що стосується світу цінностей, який притаманний громадянам України, то ця сфера суспільної свідомості обговорюється зовсім не так жваво, як мовне питання. Це викликає в нас здивування і навіть непорозуміння. На наш погляд, цінності не менш важливі, ніж мова. Висловимо гіпотезу, що цінності мають дуже велике значення як чинник національно-державної ідентичності, а що стосується цивілізаційної ідентичності, то цінності навіть переважають мову за своєю вагомістю.

Суттєва значимість мови у формуванні картини світу не піддається сумніву. Розуміння цієї значимості ґрунтується на думках і дослідженнях видатних лінгвістів та філософів ХХ століття. Можна пригадати гіпотезу лінгвістичної відносності Е. Сепіра та Б. Ворфа (Whorf, 1956); вчення пізнього Л. Вітгенштайна про мовні ігри (Wittgenstein, 2009).; вчення

пізнього М. Гайдеггера про мову як «дім буття» тощо. В цьому контексті мова розуміється як своєрідний культурний код, який формує світоглядну матрицю носіїв даної мови.

Зрозуміло, важко заперечувати ці глибокі вчення, але ми спробуємо. Втім, наше заперечення буде не категоричним. Ми хочемо звернути увагу, по-перше, на відносну самотіність системи цінностей як сфери суспільної свідомості; по-друге, на надзвичайну важливість системи цінностей. Обґрунтуванню значущості цінностей у духовному світі людини присвячені дослідження таких видатних мислителів як В. Дільтей, В. Віндельбанд, Г. Рікерт, М. Вебер, М. Шелер. Важливий внесок у розуміння системи цінностей внесли дослідження психологів та культурологів М. Рокича, В. А. Бретуейта та В. А. Скота (Braithwaite, Scott, 1991). Цінності це фундаментальні принципи, переконання та ідеали, які багато в чому визначають як психологічну структуру особистості, так і культурно-ментальні засади суспільства.

До міркувань видатних дослідників додамо аргументи, які базуються на звичайних законах логіки. Звичайно, мова і цінності щільно взаємопов'язані. Але вони не тотожні. «Бути взаємопов'язаним» і «бути тотожним» - це різні речі. Цінності мають власне вкорінення в суспільній свідомості, власні засади, власну сутність. Всі ці аспекти аж ніяк не зводяться до мови. Якщо це так, то, по-перше, цінності мають самотійну природу відносно мови. По-друге, не тільки мова впливає на цінності, але і цінності впливають на мову. Наполягаємо: можна бути російськомовним прибічником європейських цінностей, так само як і україномовним прибічником авторитарно-тоталітарних цінностей. На наш погляд, думка про те, що російськомовна людина ні в якому разі не може сповідувати європейські цінності, є дуже хибною. І ми вважаємо, що в ситуації протистояння держав і цивілізацій саме цінності, які сповідують ворогуючі спільноти, відіграють вирішальну роль. Зрештою людина буде на тому чи іншому боці

протистояння не стільки залежно від мови, якою вона спілкується, скільки залежно від цінностей, в які вона вірить.

Література

1. Braithwaite V. A., Scott W. A. Values. // J. P. Robinson, P. R. Shaver, L. S. Wrightsman. (1991). Measures of Personality and Social Psychological Attitudes. New York: Academic Press.
2. Whorf B. L. (1956). Language, thought and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. John B. Carroll. The Massachusetts Institute of Technology. 278 p.
3. Wittgenstein L. (2009). Philosophical investigations. Basil Blackwell Ltd. 330 p.

Svitlana YEROMENKO,

*candidate of philological sciences, associate professor,
associate professor of The Department of Foreign Languages,
National University 'Odesa Law Academy'*

TRANSLATION OF STYLISTIC DEVICES

The translation of stylistic devices represents one of the most complex aspects of literary and linguistic transfer between languages. Stylistic devices – such as metaphor, irony, alliteration, and hyperbole – carry not only semantic meaning but also aesthetic, emotional, and cultural significance. This thesis explores the challenges inherent in translating such devices and examines strategies used by translators to preserve both meaning and stylistic effect. Drawing on key translation theories, the study highlights the balance between fidelity and creativity required in rendering stylistic elements across linguistic and cultural boundaries.

Translation is not merely a linguistic operation but also a cultural and stylistic act. When translating texts, especially literary works, the translator must consider not only the denotative meaning of words but also their connotations, tone, and stylistic nuances. Stylistic devices are essential tools that authors use to shape meaning, evoke emotions, and create aesthetic effects. Their translation poses significant challenges because such devices are often language-specific and culturally embedded.

This thesis aims to analyze how stylistic devices can be effectively translated while maintaining their intended impact. It also evaluates different translation strategies and theoretical approaches to stylistic equivalence.

Stylistic devices, also known as figures of speech, are linguistic tools used to enhance expression. Common examples include:

metaphor: implicit comparison between two unlike things;

simile: explicit comparison using “like” or “as”;

irony: expression of meaning through contrast or contradiction;

alliteration: repetition of initial consonant sounds;

hyperbole: deliberate exaggeration.

These devices function not only on a semantic level but also on phonetic, syntactic, and cultural levels. Their complexity makes them particularly difficult to translate.

Languages differ in structure, vocabulary, and phonetics. For example, alliteration may not be reproducible if equivalent words in the target language do not share the same initial sounds.

Many stylistic devices rely on cultural references. A metaphor meaningful in one culture may be obscure or irrelevant in another.

Even when meaning is preserved, the emotional or artistic impact may be weakened. For instance, humor and irony are often difficult to transfer effectively.

Stylistic devices frequently involve multiple meanings. Translators must decide which meaning to prioritize, often sacrificing others.

Strategies for Translating Stylistic Devices

1. Literal Translation. Used when the stylistic device has a direct equivalent in the target language. This approach works best for universal metaphors or simple figures of speech.

2. Adaptation. The translator replaces the original device with a culturally appropriate equivalent. This is common in translating idioms and culturally bound metaphors.¹⁹⁵⁴

3. Compensation. When a stylistic effect cannot be reproduced in the same place, it is introduced elsewhere in the text to maintain overall stylistic balance.

4. Explication. The translator clarifies implicit meanings, though this may reduce stylistic subtlety.

5. Omission. In some cases, the stylistic device is omitted if it cannot be effectively translated, though this is generally a last resort.

Eugene Nida distinguishes between formal equivalence (focus on form and content) and dynamic equivalence (focus on reader response). Translating stylistic devices often requires prioritizing dynamic equivalence (Nida, 1994).

Skopos theory emphasizes the purpose of translation. The choice of strategy depends on the intended function of the translated text.

Functionalist approaches consider the role of the text in the target culture and allow for flexibility in translating stylistic features.

Consider a metaphor such as “Time is a thief.” In some languages, this metaphor may not exist. A translator may:

1. Translate literally if understandable
2. Replace with a culturally equivalent metaphor
3. Paraphrase the meaning (“Time takes things away from us”)
4. Each choice reflects a trade-off between stylistic fidelity and clarity.

The translation of stylistic devices requires a balance between linguistic accuracy and artistic creativity. No single strategy is universally applicable; rather, translators must adapt their approach depending on the text, context, and audience. The ultimate goal is to recreate not just the meaning but also the stylistic and emotional impact of the original text.

Bibliography

1. Burke, M. (Ed.). (2023). *The Routledge handbook of stylistics* (2nd ed.). Routledge. 345 p.
2. Cipriani, A. M. (2023). *Literary digital stylistics in translation studies*. Springer. 234 p.
3. Newmark, P. (2008). *A textbook of translation*. Prentice Hall. 198 p.
4. Nida, E. A. (1994). *Toward a science of translating*. Brill. 223 p.

Таїсія ІВАНІЙЧУК

*кандидат біологічних наук
директор наукової бібліотеки
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА ЯК ДИСКУРСИВНИЙ ПРОСТІР: ФОРМАЛІЗАЦІЯ МЕТАДАНИХ І ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СЕРВІСІВ В КОНТЕКСТІ ВІДКРИТОЇ НАУКИ

У ХХІ столітті цифрова трансформація бібліотек виходить далеко за межі лише технічної модернізації, перетворюючи електронне сховище ресурсів на новий соціокомунікаційний та дискурсивний простір, у межах якого відбувається продукування, циркуляція та інтерпретація знання. У цьому сенсі бібліотека розширює свої класичні функції й набуває ознак активного медіатора між інформацією, технологією та користувачем. Такий підхід активно розвивається в українському бібліотекознавстві, поглиблюючи розуміння природи цифрового медіапростору сучасних бібліотек як середовища адаптації інституції до нових комунікативних моделей [7; 12; 13; 14].

Теоретично концепт «дискурсивного простору» доцільно осмислювати через призму соціокомунікаційної парадигми, де знання не є нейтральним об'єктом зберігання, а формується через системи класифікації, метадані, алгоритми пошуку, інтерфейси доступу та моделі поведінки користувача. Інакше кажучи, цифрова бібліотека не лише репрезентує знання, а й визначає способи його бачення, ранжування та інтерпретації. У цьому контексті особливо продуктивною є ідея дискурсивної влади інформаційних систем: структура каталогу, описові поля, релевантність

пошуку та рекомендаційні алгоритми фактично формують когнітивну карту користувача.

Саме тут виникає потреба переосмислення співвідношення формалізації та персоналізації крізь призму їхньої функціональної взаємодоповнюваності в механізми організації цифрового знання.

В умовах діджиталізації та впровадження систем штучного інтелекту формалізація трансформується з інструмента технічного опису ресурсів в епістемологічну архітектуру цифрової бібліотеки, що задає нормативні та структурні рамки репрезентації, доступності, алгоритмічного опрацювання та подальшого використання інформаційних ресурсів. Формалізація є базовим принципом існування будь-якої цифрової бібліотеки. Йдеться не лише про технічну стандартизацію, але про архітектоніку знання, яка задає правила опису, класифікації та пошуку інформації.

Формалізація в цифрових бібліотеках реалізується насамперед через стандарти опису, структурування, обміну та інтероперабельності даних. Саме вони забезпечують уніфікацію представлення знань, машинозчитуваність ресурсів і ефективний інформаційний пошук. Ключові стандарти та технології можна умовно поділити на кілька груп [1; 3; 5; 8; 9; 10]: стандарти бібліографічного опису (MARC-формати, Dublin Core, MODS, BIBFRAME тощо); стандарти класифікації та предметного опису (УДК, тезауруси, авторитетні файли, контрольовані словники); стандарти обміну та інтероперабельності (OAI-PMH, RDF, XML тощо); стандарти семантичного вебу та відкритих даних (Schema.org, Linked Open Data тощо); стандарти цифрового збереження (OAIS, TRAC тощо).

Як слушно зазначають дослідники семантичних цифрових бібліотек, саме через розширення та збагачення метаданих забезпечується міждисциплінарний доступ до знання та долається термінологічна фрагментація різних наукових галузей [4].

У працях українських дослідників також підкреслюється, що цифровий ресурс стає функціональним лише тоді, коли супроводжується

якісно побудованим описом, що забезпечує його видимість у пошукових системах і включення до академічного обігу [11; 15; 16].

З філософсько-методологічної перспективи формалізація виконує насамперед нормативну функцію, оскільки задає правила й критерії, за якими знання набуває статусу валідного, відтворюваного та доступного в цифровому середовищі. Вона визначає не лише способи опису інформаційних об'єктів, а й умови їхньої видимості, інтерпретації та включення до науково-інформаційного обігу.

У цьому контексті формалізацію метаданих доцільно розглядати ширше, ніж суто технічну або бібліотечну операцію. Вона постає як епістемологічний механізм упорядкування науково-освітньої реальності, через який конструюються зв'язки між знаннями, встановлюються їхні смислові межі та забезпечується інтеграція в єдину цифрову інфраструктуру.

Разом із тим надмірна формалізація може породжувати проблему структурної жорсткості. Стандартизовані схеми часто недостатньо чутливі до міждисциплінарних тем, нових дослідницьких полів та динамічних інформаційних потреб.

На противагу формалізації, персоналізація орієнтує бібліотеку на суб'єкта пізнання, тобто на індивідуального користувача з його дослідницькими потребами, когнітивними моделями та інформаційною поведінкою.

Сучасні зарубіжні дослідження розглядають цифрові бібліотеки вже як третє покоління інформаційних систем, де центральною ознакою стає персоналізований сервіс: рекомендації, профілі користувачів, інтелектуальні пошукові механізми, контекстно-залежне поширення інформації.

Особливо важливою є концепція *digital profiling*, що активно обговорюється і в сучасних бібліотекознавчих студіях [2 ; 6]. Цифровий профіль користувача дає змогу прогнозувати інформаційні запити, будувати персоналізовані колекції та формувати проактивні рекомендаційні сервіси.

У цьому аспекті цифрова бібліотека дедалі більше наближається до логіки сучасних цифрових платформ: користувач уже не просто шукає ресурс, а взаємодіє з інтелектуальною системою, яка «навчається» на його поведінці.

Теоретично це можна описати як антропоцентричний поворот у бібліотекознавстві, де фокус зміщується з фонду на користувача, з документа — на сценарій використання.

Можна констатувати, що формалізація репрезентує інституційну раціональність бібліотеки, тоді як персоналізація — комунікативну та гуманістичну раціональність.

Перша відповідає за порядок, збереження та довготривалу валідність знання.

Друга — за доступність, релевантність і користувацький досвід.

Тому формалізацію та персоналізацію доцільно інтерпретувати не як конфлікт, а як діалектичну напругу двох взаємодоповнювальних принципів.

Саме гібридна модель, де формалізовані структури поєднуються з алгоритмічною персоналізацією, відповідає сучасним викликам цифрового суспільства. Це особливо актуально для українських бібліотек в умовах цифрової трансформації, розвитку віддалених сервісів та інтеграції у європейський інформаційний простір.

Отже, цифрова бібліотека сьогодні — це не просто технологічна інфраструктура, а інтелектуальний дискурсивний простір, де формуються нові режими доступу до знання, нові моделі взаємодії з текстом та нові форми академічної комунікації. Її майбутнє полягає у синтезі формалізованої метаданної логіки та персоналізованих алгоритмів користувацького супроводу, що забезпечує баланс між інституційною пам'яттю та індивідуальною дослідницькою траєкторією. Саме в цій точці бібліотека перестає бути пасивним сховищем інформації і стає інституцією виробництва довіри, смислу та академічної культури.

Список використаних джерел:

1. Alemu G. BIBFRAME: A New Metadata Framework // The Future of Enriched, Linked, Open and Filtered Metadata: Making Sense of IFLA LRM, RDA, Linked Data and BIBFRAME. Facet. 2022. P. 213-236.
2. Awal, G. K., Tehlan, U. Mapping the research landscape of recommender systems for digital libraries: A bibliometric analysis of two decades (2004-2023). Record and Library Journal. 2024. Vol.10(1). P. 180–194. DOI: <https://doi.org/10.20473/rlj.V10-I1.2024.180-194>.
3. Bigelow I., Sparling A. Control or Chaos: Embracing Change and Harnessing Innovation in an Ecosystem of Shared Bibliographic Data. *JLIS*. 2022. Vol.13 (1). P. 67-85. URL: <https://doi.org/10.4403/jlis.it-12735>.
4. Gaitanou P., Andreou I., Sicilia M.-A., Garoufallou E. (2024). Linked data for libraries: Creating a global knowledge space, a systematic literature review. *Journal of Information Science*. 2024. Vol. 50(1). P. 204-244.
5. Introduction to Metadata. Third Edition. Ed. by Murtha Baca <https://www.getty.edu/publications/intrometadata/>.
6. Mekouar L., Iraqi Y., Damaj I. A global user profile framework for effective recommender systems. *Multimed Tools Appl*. 2024. Vol. 83. P. 50711–50731. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11042-023-17436-w>
7. Nazarovets S., Suchikova Y. Review Articles, Generative AI and the Remaking of Scholarly Infrastructure. *Learned Publishing*. 2026. Vol. 39. Is. 2/ e2045. DOI: <https://doi.org/10.1002/leap.2045>
8. Riley J. Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?: A Primer. URL: https://www.niso.org/publications/understanding-metadata-2017?utm_source=chatgpt.com.
9. Roncaglia Gino. 2026. Cataloguing, Metadata, and Generative AI. Early Experiences and Future Perspectives. *JLIS*. 2026. Vol. 17 (1). P.106-27. DOI: <https://doi.org/10.36253/jlis.it-693>

10. Zhu J. Unlocking potential: Harnessing the power of metadata for discoverability and accessibility. *Information Services and Use*. 2023. Vol. 43(3-4). P. 249-256. doi:10.3233/ISU-230202

11. Калюжна Н. М. Відкритий доступ до наукових публікацій: міжнародний досвід і практика впровадження в Україні : дис. на здобуття ступеня доктора філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної справи : 02; 029. Київ, 2025. 234 с. URL: https://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/KaliuzhnaN_thesis.pdf

12. Колоскова Г., Михайлова А. Цифрові комунікації сучасної бібліотеки: ключові аспекти. *Вісник Книжкової палати*. 2024. № 2. С. 15-24. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.2\(331\).15-24](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.2(331).15-24)

13. Мар'їна О. Ю. Бібліотеки України в цифровому медіапросторі: теоретико-методологічні засади розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра наук із соц. комун. : спец. 27.00.03 "Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство". Харків, 2018. 38 с. URL : <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2979?show=full>

14. Назаровець М. А. Цифрові інструменти підтримки наукової комунікації у бібліотеках закладів вищої освіти : дис. на здобуття наук. ступ. д-ра наук із соц. комун. : спец. 27.00.03 "Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство". Харків, 2020. 238 с. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/old_2020/Nazarovec/disNazarovec.pdf

15. Новицька Т. Л., Левченко Ю. С. Модель управління інформаційними ресурсами цифрової бібліотеки наукової установи. *ITLT*. Т. 39. № 1. С. 209–221, лютий 2014 р., doi:10.33407/itlt.v39i1.947

16. Новицька Т. Л. Проблема якості метаданих наукових електронних бібліотек для підтримки науково-педагогічних досліджень // *Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності НАУ*. Київ, 2020. С. 98-99.

Надія КАПУСТИНА,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР ЯК ПОЛЕ ЕТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЙ

Цифровий простір сьогодні виступає не лише як інструмент обміну інформацією, а й складне поле етичної взаємодії у бізнес-комунікації. На відміну від традиційних форм спілкування, онлайн-взаємодія характеризується високою швидкістю передачі інформації, глобальною доступністю учасників та множинністю каналів: від корпоративних месенджерів та електронних листів до соціальних мереж та платформ для спільної роботи. Однак, розширення можливостей комунікації супроводжується виникненням складних етичних викликів. Анонімність, дистанція між учасниками спілкування, алгоритмічна медіатизація та висока швидкість поширення інформації нерідко послаблюють почуття відповідальності за висловлювання та дії у мережі. У результаті комунікація може втрачати орієнтацію на взаєморозуміння та перетворюватися на інструмент маніпуляції, репутаційного тиску чи символічного насильства. Проблемність та актуальність теми полягає в тому, що цифровий простір одночасно розширює потенціал відкритої та прозорої взаємодії у бізнесі та створює умови для розмивання норм комунікації. У філософському вимірі цифровий простір можна розглядати як специфічне комунікативне середовище, де формуються нові форми соціальної взаємодії та ділової комунікації. Згідно німецької комунікативної філософії (К. Ясперс, К.-О. Апель, В. Кульман, М. Горкгаймер, Т. Адорно, Ю. Габермас та ін.)

засадничим для людини є феномен комунікації або мовленнєвої взаємодії між людьми: «Комунікація визнається остаточною підґрунтям і свідомості, і пізнання, і суспільного буття» (Ситниченко, 1996 : 7]. Комунікація стає основою координації дій між учасниками ділових відносин а у цифровому середовищі це переноситься на онлайн-платформи, які стають простором переговорів, узгодження інтересів та формування ділової репутації. Кожне повідомлення, публікація чи комунікаційна стратегія у такому середовищі безпосередньо пов'язане з дотриманням етичних принципів: питаннями довіри, прозорості та відповідальності. Множинність цифрових каналів, дистанція між учасниками та можливість маніпуляції інформацією ускладнюють формування стійкої довіри між сторонами бізнес-комунікації. Довіра – морально практичне ставлення індивіда до партнера у спілкуванні, яке ґрунтується на вірі в його чесність і щирість (Філософський енциклопедичний словник: енциклопедия, 2002). Довіра це не те, що виникає одразу, вона формується через якість комунікації, візуальну цілісність, системну присутність у публічному просторі. Так, публічні заяви компанії розміщені у цифровому просторі мають відповідати реальному стану справ, тобто бути достовірними то прозорими. Довіра пов'язана з передумовами комунікації, про які пише Ю. Габермас, будь-яке мовлення має базуватися на зрозумілості, істинності, правильності (відповідності нормам) та щирості (Habermas, 1992). Без цих умов ділова комунікація втрачає орієнтир на взаєморозуміння. Якщо сторони бізнес-комунікації порушують вихідні умови комунікації, наприклад, надають недостовірну інформацію, перебільшують свої можливості, приховують важливі деталі, маніпулюють повідомленнями або створюють хибне враження через формулювання і тон висловлювань, довіра руйнується, а взаємодія перетворюється зі співпраці на конфлікт. У такій ситуації ключового значення набуває відповідальність учасників комунікації. Відповідальність у бізнес-комунікації – це готовність учасників відповідати за свої висловлювання, дії та їх наслідки. У цифровому середовищі відповідальність набуває особливого значення, оскільки

комунікація опосередкована: слова, листи, коментарі та публікації миттєво стають доступними для широкої аудиторії та можуть надавати довгостроковий вплив на репутацію та довіру компанії. Х. Арендт підкреслює, що висловлювання – це дія, яка має наслідки та потребує моральної відповідальності (Арендт, 2025). У цифровій бізнес-комунікації відповідальність проявляється у необхідності: гарантувати достовірність інформації; дотримуватись зобов'язань, виконувати обіцянки, дані клієнтам чи партнерам, незалежно від каналу комунікації; бути готовим до коригування дій (визнавати помилки, публічно виправляти недостовірну або проблемну інформацію).

Таким чином, усвідомлена відповідальність у дотриманні етичних принципів (довіра, прозорість, чесність) стають необхідними умовами для стабільних та результативних ділових відносин у цифровому просторі де кожна комунікативна дія може мати довгостроковий ефект та впливають на репутацію та партнерські відносини.

Література

1. Арендт, Х. (2025). Стан людини. Видавництво: Основи. 448 с.
2. Ситниченко, Л. (1996). Першоджерела комунікативної філософії: навч. посібник К.: Либідь. 172 с.
3. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедия (2002). Київ: Абрисб. 742 с.
4. Habermas, J. (1992). *Moral Consciousness and Communicative Action*. Cambridge: Polity Press, 225 p.

Анастасія КІСЕЛЬОВА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
та літературознавства
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ТА МОВНА ГРА ЯК ІНСТРУМЕНТИ КОНСТРУЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ІТ-ФАХІВЦЯ

Сучасна лінгвістика дедалі більше уваги приділяє вивченню професійних картин світу, які формуються під впливом спеціалізованої діяльності та комунікації. ІТ-сфера, як один із найдинамічніших сегментів глобалізованого суспільства, продукує унікальний лінгвокогнітивний простір. Мовлення ІТ-фахівця постає не просто як набір термінів чи сленгових одиниць, а як цілісна система, що відображає специфічний спосіб сприйняття, структурування та інтерпретації дійсності. Особливу роль у цьому процесі відіграють механізми метафоризації та мовної гри, які виконують не лише стилістичну, а й фундаментальну когнітивну функцію. Метою цієї розвідки є виявлення ролі метафори та мовної гри у формуванні професійної картини світу сучасного ІТ-фахівця на матеріалі україномовного ІТ-дискурсу.

Базовою характеристикою ІТ-картини світу є її гібридність, зумовлена домінуванням англійської мови як лінгва-франка галузі. Однак ця гібридність виходить далеко за межі простого запозичення лексики. Вона стає основою для когнітивного освоєння нової реальності. Абстрактні поняття, алгоритми та процеси, з якими щодня працюють фахівці у галузі ІТ, потребують "одомашнення" через зрозумілі образи. Саме тут метафора виступає

ключовим когнітивним механізмом, який уможливорює розуміння складного через просте, відоме. За своєю суттю, програмування та проектування систем – це оперування абстракціями, і метафора слугує містком між цими абстракціями та повсякденним досвідом людини.

Класичним прикладом такого метафоричного перенесення є концептуалізація інтернет-простору. Поняття «хмара» (cloud) для позначення розподілених обчислювальних ресурсів є потужною онтологічною метафорою, яка дозволяє уявити аморфне, всюдисуще та доступне середовище зберігання даних. Медична метафора «вірус» (virus) не просто називає шкідливу програму, а й проєктує на неї цілу низку поведінкових характеристик: здатність до «зараження», «мутації», необхідність «лікування» або «карантину». Таке перенесення значно полегшує розуміння принципів функціонування шкідливого ПЗ для нефахівців і створює спільну когнітивну базу всередині професійної спільноти.

Іншим важливим когнітивним інструментом є антропоморфна та просторова метафора. Комунікація щодо коду рясніє висловами на кшталт: «цей компонент хоче їсти багато пам'яті», «функція засинає (sleep), чекаючи на відповідь», «треба зайти в глибину цього методу» або «викинути (throw) виняток». Тут програмні об'єкти наділяються людськими потребами та станами, а абстрактні зв'язки в коді осмислюються через просторові відносини (верх/низ, глибина/поверхня). Як слушно зауважує О. Хомик, така метафоризація є невід'ємною частиною стратегічної компетентності фахівця, який прагне до точності та взаєморозуміння (Хомик, 2024). Це свідчить про те, що метафора в ІТ-дискурсі виконує не лише номінативну, а й евристичну функцію, допомагаючи візуалізувати логіку роботи коду.

Паралельно з метафоризацією, важливу роль у формуванні професійної картини світу відіграє мовна гра, яка найяскравіше проявляється у творенні жаргонізмів та неологізмів. Якщо метафора допомагає зрозуміти об'єкт, то мовна гра допомагає привласнити його, інтегрувати у свій соціолект, зробити його елементом внутрішньогрупової ідентифікації. Жаргонізми типу «фіча»

(недокументована властивість, яку видають за перевагу), «баг» (помилка), «лагіт» (працювати з затримками) є не просто синонімами до технічних термінів, а несуть додаткове конотативне навантаження – оцінку, іронію, належність до спільноти «своїх» (Єремєєв, Явтушенко, 2025).

Найвищий ступінь мовної гри та когнітивного освоєння запозичень демонструють дієсловні гібриди. Фрази «закомітити код», «запустити зміни», «змерджити гілку», «задеплоїти проєкт», «зарев'ювити пул-реквест» – це яскравий приклад «професійної креолізації». З лінгвістичного погляду, ми спостерігаємо не просто лексичне запозичення, а глибоку граматичну адаптацію англійських основ до норм української мови за допомогою питомих суфіксів та префіксів. З когнітивного погляду, це акт творення нової реальності: дія, позначена англійським терміном, стає невід'ємною частиною україномовної професійної свідомості, вбудовується в її поняттєво-діяльнісний апарат. Саме через ці новотвори фахівець не просто використовує інструмент (наприклад, Git), а проживає процес роботи з ним рідною мовою, роблячи його частиною своєї ідентичності. Це явище докорінно відрізняється від традиційного суржику; воно є маркером не мовної недбалості, а високої інтеграції у світовий технологічний контекст (Warislohner, 2025).

Ще одним виміром мовної гри є креативне використання аббревіатур та евфемізмів, які транслиують фундаментальні цінності професії. Принцип KISS (Keep It Simple, Stupid) – це не просто технічна настанова, а світоглядна максима, що закріплює культ простоти та ефективності. Створення жартівливих розшифрувань для стандартних термінів (наприклад, РЕВКАС – Problem Exists Between Keyboard And Chair) виконує важливу психотерапевтичну функцію, знімаючи напругу та створюючи особливий гумор, зрозумілий лише посвяченим.

Отже, метафоризація та мовна гра в ІТ-дискурсі є не периферійними стилістичними явищами, а центральними когнітивними механізмами

конструювання професійної картини світу. Вони виконують триєдину функцію:

- 1) когнітивну – уможлиблюють осмислення та структурування абстрактних технічних понять через зрозумілі образи та аналогії;
- 2) ідентифікаційну – створюють унікальний лінгвокогнітивний код, який відрізняє спільноту IT-фахівців та маркує належність до неї;
- 3) світоглядну – через мовну гру та специфічні жаргонізми транслують базові цінності професії (ефективність, простоту, прагматизм, критичне мислення).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні того, як новітні технології (штучний інтелект, блокчейн) породжують нові метафоричні моделі, а також у аналізі впливу «IT-суржику» на загальні когнітивні та лінгвальні процеси в сучасній українській мові.

Література

1. Єремєєв, Є. Ю., Явтушенко, В. М. (2025). Двомовна професійна комунікація в IT-сфері: термінологічна взаємодія української та англійської мови. *Grail of Science*. 52. С. 775–783.
2. Хомик, А. (2024). Усний англомовний дискурс IT-фахівців у контексті формування стратегічної компетентності. *Іноземна філологія*. 137. С. 306–314.
3. 15 Slang Terms You Need to Know If You Want to Become a Software Engineer. (2025). *Entrepreneur*.
4. Warislohner, F. (2025). From Ambiguity to Automation: STE as the Unified Data Standard for Global Operations. *LinkedIn*.

Ксенія КОВАЛЬОВА,
викладач кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ FABRICS В МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Сьогодні лінгвісти все частіше звертаються не до сухого аналізу граматичних правил, а до того, як мова пов'язана з мисленням і спілкуванням. Так важливим стає аналіз мовної картини світу – системи уявлень, що виникає через контакт людини з реальністю й знаходить відображення в самій мові. Досить продуктивним шляхом такої роботи виявилось вивчення окремих понять, які несуть глибоке культурне навантаження й одночасно організовують внутрішній світ людини.

Хоча лексема *fabrics* можна сприймати як технічний термін, він кристалізується завдяки довгому шляху створення, носіння й розуміння полотен. У житті вони часто служать чимось більшим, аніж потреба в одязі – їх роль простягається в сферу знаків, образів, значень. Не всі матеріали мають такий ефект, проте саме тут культура надає матерії глибину. Текстильні форми стають провідниками смислів, коли перетинають межу користування.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що концепт FABRICS виявляє чималий потенціал у створенні метафор. Завдяки метафоризації поняття з галузі тканин – нитки, полотно, ткацтво, фактура – починають слугувати для опису того, що неможливо побачити: життя, спільноту, свідомість. Тому такий перехід із матеріального у сферу абстрактного розкриває метафору не просто як прикрасу мовлення, а як основу роботи думки.

Об'єктом дослідження є концепт FABRICS у англomовному сприйнятті культури, а саме те, як воно втілюється через метафори в літературних текстах. Дослідження прагне розкрити ключові метафоричні схеми, на яких тримається ця ідея. Через призму метафор простежено, як тканини перетворюються на символи, поняття набуває багаторівневого прочитання завдяки контекстним шарам.

У межах когнітивної парадигми мова розглядається як інструмент концептуалізації дійсності, а мовна картина світу – як відображення специфіки цього процесу. Вона не є прямим «дзеркалом» реальності, а радше її інтерпретацією, опосередкованою досвідом, культурою та мисленням мовців. Концепт FABRICS має складну багаторівневу структуру. Його ядерну зону формують лексеми *fabric, cloth, textile*, які позначають загальне поняття тканини. Периферія представлена назвами конкретних матеріалів (*silk, cotton, velvet*), елементами структури (*thread, yarn*), а також процесами (*weaving, spinning*). Така структура забезпечує широкі можливості для метафоричних перенесень.

У цьому всьому важливе місце належить тому, як тіло переживає реальність, тобто тілесний досвід. Торкаючись тканину рукою, людина одночасно фіксує поглядом її малюнок і простежує кожен етап виготовлення. Через такий безпосередній контакт зароджуються образи – основа метафор, де матеріальне (FABRICS) переходить у нематеріальне поле значень.

У такому сенсі метафоризація діє мовби міст – через неї одна сфера запозичує ознаки іншої, абстрактне починає сприймати форму завдяки образному переносу, тоді людина бачить його чіткіше.

Дослідження літературних творів виявило основні метафоричні схеми – саме в них існує поняття ТКАНИНИ (FABRICS).

Однією з найбільш репрезентативних схем є метафорична модель ЖИТТЯ – ЦЕ ТКАНИНА. Класичним є приклад з п'єси Вільяма Шекспіра «All's well that ends well»: *«The web of our life is of a mingled yarn, good and ill together: our virtues would be proud, if our faults whipped them not; and our*

crimes would despair, if they were not cherished by our virtues» (Shakespeare, 2010).

У цьому висловлюванні життя постає як тканина (web), що складається з ниток (yarn), які символізують різні події та досвіди. Важливо, що ці нитки «змішані», що підкреслює неоднорідність і складність людського існування. Мотив виготовлення полотна проходить крізь усе драматичне буття персонажа, події розгортаються наче нитки на верстаті. Такий погляд дозволяє побачити структуру долі як плетіння матеріалу. Через ремесло розкривається внутрішній світ та життя героя.

Близькою до цієї концепції є модель, в якій текстильна метафора застосовується для інтерпретації РЕАЛЬНОСТІ в її онтологічній сутності. У п'єсі Вільяма Шекспіра «The tempest» зустрічається вислів: *«the baseless fabric of this vision»*, де термін *fabric* використовується для передачі ідеї ілюзорної, неупродовженої реальності, акцентуючи її ефемерність та відсутність матеріальної основи. У цьому контексті тканина функціонує як метафоричний еквівалент структури, існування якої обмежене сферою свідомості або уяви. Це свідчить про трансгресію концепту FABRICS у простір ментального й символічного, розширюючи його семантичне поле на домен уявного (Shakespeare, 2004).

Модель продовжує еволюціонувати в науково-публіцистичному дискурсі. Наприклад, у праці Рейчел Карсон «The edge of the sea» можна знайти таке вислів: *«each living thing is bound to its world by many threads, weaving the intricate design of the fabric of life»* (Carson, 1955). Тут помітно, як одна ідея переходить в іншу - живі істоти наче сплетені незримими зв'язками, формуючи щось на кшталт загальної мережі. Цей малюнок у свідомості дозволяє розглядати природу не як набір частин, а як процес, де все пов'язано.

Цей самий принцип можна спостерігати й у науковому дискурсі, зокрема в одному з висловлювань Річарда Фейнмана: *«Nature uses only the longest threads to weave her patterns...»* (Feynman, 1965). Процес ткацтва стає

метафорою, якою пояснюються природні закономірності. Нитки уособлюють фундаментальні взаємозв'язки, а візерунок – складну будову світу. Це підкреслює універсальність текстильних образів у різноманітних формах мовлення.

Отже, метафоризація функціонує як основний механізм, що репрезентує концепт FABRICS через лінгвістичне світосприйняття мови. Аналіз демонструє, що текстильні образи функціонують як інструменти для розуміння абстрактних понять, що призводить до їх структурної організації та інтерпретації. Найефективніші моделі використовують тканину як основу для створення ментальних уявлень, що пояснюють існування та реальне існування. Зв'язок між фізичним досвідом та абстрактним мисленням демонструє, що текстильні метафори існують як універсальні елементи.

Література

1. Люлька О.О. (2019) Художній англомовний дискурс як середовище реалізації метафори. Закарпатські філологічні студії. Випуск 8. Том 2. С. 17-21.
2. Carson, R. (1955). *The edge of the sea*. Houghton Mifflin. 276 p.
3. Feynman, R. P. (1965). *The character of physical law*. MIT Press. 173 p.
4. Shakespeare, W. (2004). *The tempest* (V. Mason Vaughan & A. T. Vaughan, Eds.). Arden Shakespeare. 412 p.
5. Shakespeare, W. (2010). *All's well that ends well* (B. A. Mowat & P. Werstine, Eds.). Folger Shakespeare Library. 336 p.

Тетяна КОЗАК,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ НІМЕЦЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Юридичний переклад німецьких цивільно- та кримінально-правових термінів українською мовою належить до найскладніших напрямів перекладацької діяльності. Це зумовлено тим, що юридичний текст функціонує не лише як мовна структура, а й як елемент певної правової системи, що має власні доктринальні поняття, категорії та інститути. Відповідно, перекладач повинен володіти не лише мовною компетенцією, а й глибокими знаннями у сфері порівняльного правознавства. Значні відмінності між німецькою та українською правовими системами часто унеможливлюють буквальний переклад юридичних термінів без втрати або спотворення їх змісту. Саме тому в сучасному перекладознавстві дедалі більшого значення набуває семантично-функціональний підхід до перекладу правничої термінології.

Семантично-функціональний підхід передбачає відтворення не лише формального значення терміна, а насамперед його функції та місця в правовій системі. Іншими словами, перекладач має враховувати правовий зміст поняття, сферу його застосування, а також доктринальні інтерпретації в юридичній науці. У цьому контексті переклад виступає не як механічна заміна мовних одиниць, а як складний процес міжсистемної інтерпретації.

Показовим прикладом є переклад терміна *Schuldverhältnis*. У німецькому цивільному праві це поняття охоплює всі види зобов'язальних

правовідносин між сторонами, включаючи не лише обов'язок виконання певної дії, але й додаткові обов'язки лоюльної поведінки та захисту інтересів контрагента (Bürgerliches Gesetzbuch, 2020). Буквальний переклад «боргове правовідношення» не відображає складної структури цього поняття і може призвести до неправильного розуміння. Тому більш адекватним вважається функціональний переклад «зобов'язальне правовідношення», який відтворює місце цього інституту в системі цивільного права. За необхідності такий переклад може супроводжуватися пояснювальними елементами, що уточнюють його зміст.

Особливі труднощі виникають також при перекладі термінів договірного права. Наприклад, у німецькій правовій доктрині чітко розмежовуються поняття Dienstvertrag і Werkvertrag (Кравченко, 2020). Перше означає договір, у якому виконавець зобов'язується здійснювати певну діяльність без гарантії конкретного результату, тоді як друге передбачає обов'язкове досягнення визначеного результату. В українській правовій системі таке розмежування не завжди має чіткі термінологічні відповідники. У зв'язку з цим перекладачі часто використовують комбінований підхід: «договір про надання послуг (Dienstvertrag)» та «договір підряду (Werkvertrag)». Подібним чином перекладається і термін Mietvertrag, для якого важливо враховувати специфіку прав та обов'язків сторін у німецькому праві.

Особливої уваги потребує переклад термінів речового права. У німецькій правовій системі чітко розрізняються поняття Eigentum (право власності), Besitz (володіння) та Besitzschutz (захист володіння). Ці терміни мають самостійне юридичне значення і не можуть використовуватися як взаємозамінні. Наприклад, особа може володіти річчю, не будучи її власником, а інститут захисту володіння спрямований передусім на охорону фактичного стану речі, незалежно від питання права власності (Müller, 2017). У таких випадках перекладач повинен застосовувати функціонально-

описовий переклад, який дозволяє максимально точно передати зміст правової категорії.

Складність перекладу значно зростає у випадках, коли йдеться про правові інститути, що не мають прямих аналогів в українському праві. До таких належать, зокрема, *Sicherungseigentum* та *Vormerkung*. Переклад подібних понять часто потребує використання описових конструкцій або поєднання перекладу з коротким поясненням. Наприклад, термін *Vormerkung* може передаватися як «попередня реєстрація права з забезпечувальним ефектом», що дозволяє відобразити його функцію в системі німецького речового права.

У сфері кримінального права перекладацькі труднощі зумовлені ще й особливою структурою німецької кримінально-правової доктрини. Центральним поняттям є *Tatbestand*, яке традиційно перекладається як «склад злочину». Однак у німецькій теорії кримінального права цей термін позначає лише один із елементів загальної конструкції злочину поряд із протиправністю та виною. З огляду на це деякі дослідники пропонують уточнювальний переклад «об’єктивно-суб’єктивні ознаки діяння», що точніше відображає його зміст (StGB, 2020).

Подібні труднощі виникають і при перекладі понять *Vorsatz* та *Fahrlässigkeit*, які відповідають формам вини. У німецькому кримінальному праві вони мають складну внутрішню класифікацію, що не завжди має прямі відповідники в українському законодавстві. Це змушує перекладача застосовувати пояснювальні переклади або додаткові коментарі. Аналогічний підхід необхідний і при перекладі терміна *Versuch* (замах на злочин), який у німецькому праві має власну систему класифікації (Müller, 2017).

Окрему групу становлять латинські правові формули, що широко використовуються в німецьких юридичних текстах (Kluck, 2018). До них належать, зокрема, *nulla poena sine lege*, *in dubio pro reo*, *pacta sunt servanda*, *culpa in contrahendo* та інші. У перекладацькій практиці доцільно зберігати

латинську форму таких висловів, доповнюючи її українським перекладом і коротким тлумаченням. Такий підхід сприяє збереженню доктринального змісту правових принципів і водночас забезпечує зрозумілість тексту для читача.

Отже, проведений аналіз свідчить, що ефективний переклад німецької цивільно- та кримінально-правової термінології можливий лише за умови поєднання семантично-функціонального підходу з використанням описових перекладів, пояснювальних елементів і доктринальних коментарів. Важливим є також урахування системних відмінностей між правовими системами Німеччини та України. Такий підхід дозволяє забезпечити точність юридичного змісту та уникнути помилкових інтерпретацій. Результати дослідження можуть бути використані в практиці юридичного перекладу, у підготовці перекладачів і юристів, а також у подальших дослідженнях у галузі перекладознавства, юридичної лінгвістики та порівняльного правознавства.

Література

1. Кравченко, О. (2020). Переклад правових текстів: методика та практика. Київ: Центр правової освіти. 276 с.
2. Bürgerliches Gesetzbuch vom 2. Januar 2002, zuletzt geändert am 23. Dezember 2020. (2020). München: C.H. Beck. 3040 S.
3. Kluck, W. (2018). Handbuch des Übersetzens juristischer Texte: Deutsch–Ukrainisch. Berlin: Juristischer Verlag. 412 S.
4. Müller, F. (2017). Strafrecht: Allgemeiner und Besonderer Teil. Übersetzung in andere Rechtssysteme. Frankfurt am Main: Peter Lang. 455 S.
5. Strafgesetzbuch (StGB). Strafgesetzbuch vom 13. November 1998, zuletzt geändert am 27. Dezember 2020. (2020). München: C.H. Beck. 1450 S.

Вікторія КОЛКУТІНА,
*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри журналістики
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗНОСТІ У СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Створення публіцистичного образу є складним процесом, що визначається передусім рівнем журналістської майстерності автора. Професійна компетентність журналіста охоплює здатність до точного відбору фактів, їх аналітичного осмислення та структурно-логічного упорядкування матеріалу. Важливим чинником виступає також природа образності, індивідуальний стиль автора, який реалізується через мовні засоби, інтонаційну організацію тексту та способи вираження авторської позиції. Саме завдяки цим елементам формується цілісний публіцистичний образ, що здатний не лише інформувати, а й впливати на свідомість реципієнта.

Не менш значущою складовою є природа образності, яка визначає характер і способи репрезентації дійсності у публіцистичному дискурсі. Образність у журналістиці ґрунтується на поєднанні фактологічної достовірності з емоційно-оцінним забарвленням, що забезпечує глибше розкриття теми та посилює вплив на читача. Використання тропів, метафоричних конструкцій, символів та асоціативних зв'язків сприяє створенню багатовимірного образу, який виходить за межі суто інформаційного повідомлення та набуває рис художньої узагальненості.

Таким чином, взаємодія журналістської майстерності автора та природи образності забезпечує ефективне функціонування публіцистичного образу як ключового елемента медіатексту. Високий рівень професійної підготовки журналіста дозволяє адекватно використовувати потенціал

образності, уникаючи надмірної суб'єктивізації або спрощення змісту. У результаті формується збалансований текст, у якому поєднуються інформативність, аналітичність і виразність, що є необхідною умовою успішної комунікації в сучасному медіапросторі.

У традиційному трактуванні система образів у тексті постає як багаторівнева структура, що охоплює різні типи репрезентації дійсності. Зокрема, виокремлюють збірні образи, які акумулюють риси певної соціальної групи, та узагальнені, що відображають типові явища й закономірності. Важливу роль відіграють образи-деталі, через які досягається конкретизація та смислова насиченість тексту, а також символічні образи, що розкривають глибинні, часто багатозначні сенси. Окреме місце належить біблійним вічним образам, які апелюють до культурної пам'яті, архетипів та універсальних моральних цінностей. Крім того, у структурі тексту функціонують образ автора як носія світоглядної позиції та образ персонажа, що репрезентує індивідуалізований вимір тієї реальності, що відображається публіцистом. Відомий дослідник природи образності Володимир Здоровега підкреслював: «Інша справа публіцистика. В ній своєрідно поєднуються, переплітаються елементи логічно-абстрактного мислення, симбіоз поняття і образу... Але публіцист, есеїст, коментатор, оглядач, популяризатор науки можуть і вдаються до використання різних видів образу, починаючи від словесного або образного виразу, художньої деталі, образної картини і закінчуючи образом-персонажем.

У чому своєрідність цих образів? Насамперед у тому, що цей вид образу органічно зв'язаний з поняттям, що публіцист ніби перетворює думку в живу особистість. Від логічного поєднання слів-понять з елементарною образністю на рівні словесних образів виникає нова якість мислення – публіцистичного. Йдеться, отже, не про прикраси, орнаменталістику. Маємо справу із *специфічним мисленням*, яке органічно всмоктує в себе систему специфічних образів і образності» (Здоровега, 2010) (курсив нащ – В.К.). Вдало сконструйований автором образ стає ефективним інструментом

глибшого проникнення в сутність складних явищ - політичних, економічних чи соціальних, які важко адекватно й стисло передати засобами суто описових характеристик або дефініцій. Саме завдяки образному узагальненню забезпечується більш цілісне й доступне осмислення реальності, або сам образ ототожнює цю реальність.

У публіцистичних текстах Віталія Портникова, Оксани Забужко, Юрія Андруховича простежується аналогічний, доволі репрезентативний приклад образно-публіцистичного осмислення дійсності, що поєднує аналітичну глибину з виразною образністю. Такий підхід забезпечує не лише підсилення емоційного впливу на аудиторію, а й сприяє більш рельєфному окресленню складних суспільно-політичних процесів, водночас зберігаючи можливість як продуктивних інтерпретацій, так і певних дискусійних чи суб'єктивних акцентів. Так, Віталій Портников віднаходить цікаві образи «пострадянського суспільства» як простору незавершених трансформацій, образ «держави в перехідному стані», що балансує між демократичними прагненнями та авторитарними практиками, а також образ «політичної еліти», яка нерідко постає носієм суперечливих інтересів і стратегій. Важливим є й узагальнений образ «громадянина», який у текстах автора репрезентує водночас і пасивність, і потенціал до відповідальності та змін. Такі образи виконують аналітичну функцію, дозволяючи автору узагальнювати складні процеси та репрезентувати їх у доступній і концептуально цілісній формі.

Таким чином, на часі образ публіцистичний зазнає трансформації: він має синкретичну природу і об'єднує, уміщує у собі образ автора, його позицію, його власну живу думку, фактично, перетворюючись на ключову ідею митця.

Література

1. Здоровега, В. (2010). Природа і специфіка образу в журналістиці. Режим доступу:

https://web.archive.org/web/20100326181940/http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Zdorovega.htm

Тетяна КРИЖАНОВСЬКА,
*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК КОНЦЕПТ СУЧАСНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ДИСКУРСУ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Невизначеність стає важливою характеристикою сучасного комунікативного дискурсу, оскільки саме через інтерпретацію інформації формуються смисли, позиції та комунікативні стратегії. У зв'язку з цим філософський аналіз невизначеності як концепту сучасного комунікативного дискурсу набуває особливої актуальності.

Проблема невизначеності розглядається у різних наукових контекстах. Так, В. Ратніков аналізує її як характеристику сучасного світу та складних соціальних процесів (2023), Г. Приходько досліджує когнітивні параметри категорії невизначеності та її прояви у мовленні й мисленні (2023), а О. Петрунько звертає увагу на особливості прийняття рішень у ситуаціях невизначеності та поєднання раціонально-логічних і інтуїтивних механізмів мислення (2024). У зарубіжній науковій традиції проблема пізнання в умовах невизначеності розробляється, зокрема, у працях G. de Roo, який аналізує різні ступені невизначеності у процесах пізнання (2021), а також С. Grant, який досліджує взаємозв'язок невизначеності та комунікації (2007). Водночас у сучасному комунікативному дискурсі невизначеність постає як концепт, що відображає специфіку функціонування інформації та смислів у складному соціальному середовищі, тому її доцільно розглядати не лише як епістемічну проблему, а як структурну характеристику сучасних комунікативних процесів.

Метою дослідження є філософський аналіз невизначеності як концепту сучасного комунікативного дискурсу та з'ясування її ролі у процесах інтерпретації та формування смислів у комунікативній взаємодії.

Осмилення невизначеності у комунікативному дискурсі потребує ширшого філософського контексту, пов'язаного з особливостями сучасної соціальної реальності. Сучасні суспільства характеризуються високим рівнем складності, динамічності та непередбачуваності соціальних процесів, унаслідок чого інформація про події та взаємодії часто є неповною або неоднозначною. Невизначеність, як зазначає В. Ратніков, є характерною рисою сучасного світу, що пов'язана зі зростанням складності соціальних систем і швидкістю їх трансформацій (2023).

У філософському аналізі невизначеність пов'язується з проблемою смислової визначеності понять і висловлювань: якщо визначеність передбачає наявність чіткого або принаймні неявного визначення ключових понять певного мовного контексту, то невизначеність виникає тоді, коли відсутні можливості для прояснення їхнього значення (Ратніков, 2023: 183). У такому розумінні вона постає не лише як наслідок браку інформації, а як ситуація відкритості значень і можливості різних інтерпретацій. Це дозволяє розглядати невизначеність на епістемічному рівні як проблему меж і можливостей знання, яке у складних соціальних процесах завжди залишається частково неповним або відкритим для уточнення.

Водночас невизначеність має і когнітивний вимір, пов'язаний зі способами осмилення та мовної репрезентації знання. Як зазначає Г. Приходько, концепт «невизначеність» проявляється на різних рівнях мовної системи та мовлення, що дозволяє розглядати відповідну категорію як когнітивну (2023 : 161). Якщо епістемічний аспект відображає обмеженість знання щодо певних явищ, то когнітивний пов'язаний зі способами його осмилення і репрезентації у мовленні. Саме на перетині цих вимірів невизначеність стає чинником інтерпретації інформації та формування смислів у комунікативному дискурсі.

Комунікативна взаємодія передбачає передачу й осмислення інформації різними суб'єктами, тому комунікація не завжди усуває невизначеність, а нерідко її відтворює. Як зазначає G. de Roo, повністю визначеного знання не існує, оскільки будь-яке пізнання містить елемент невизначеності та формується за різних епістемічних умов (2021). Унаслідок цього комунікація постає не як передача однозначного змісту, а як процес інтерпретації, у межах якого значення формуються через взаємодію різних комунікативних позицій.

На цьому наголошує і С. Grant, підкреслюючи, що комунікація є складним процесом формування значень через взаємодію різних смислових перспектив суб'єктів (2007). Тому комунікативний дискурс характеризується множинністю інтерпретацій, різноманітністю позицій та варіативністю смислів. Соціальна комунікація відбувається в умовах глибокої невизначеності, що проявляється на рівні суб'єкта, медіа та мови (Grant, 2007). У такому розумінні комунікація постає не як передача повністю визначеного змісту, а як процес спільного конструювання смислів у ситуації відкритості значень.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє розглядати невизначеність як концепт сучасного комунікативного дискурсу. Вона виникає на перетині соціальної складності сучасного світу, епістемічної обмеженості знання та когнітивних способів його осмислення і мовної репрезентації. У комунікативному дискурсі це проявляється у множинності смислових перспектив, різноманітності інтерпретацій і відмінності комунікативних позицій суб'єктів, унаслідок чого комунікація постає не як передача остаточно визначеного змісту, а як процес спільного конструювання смислів. У цьому процесі невизначеність виконує не лише проблемну, а й продуктивну функцію, оскільки відкритість значень створює умови для нових інтерпретацій і формування комунікативних стратегій, що дозволяє розглядати її як структурну характеристику сучасного комунікативного дискурсу.

Література

1. Петрунко, О. В. (2024). Ухвалення рішень в ситуаціях невизначеності: раціонально-логічна та міфологічна парадигми. *Наукові перспективи, серія: Психологія*, № 6(48), 958–970. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6\(48\)-958-970](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6(48)-958-970).
2. Приходько, Г. І. (2023). Когнітивні параметри категорії невизначеності. *Львівський філологічний часопис*, № 13, 159–165. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2023-13.24>
3. Ратніков, В. С. (2023). Невизначеність як світовий феномен та його прояви в освіті. *Філософія освіти*. 29 (1), 180–201. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-1-10>
4. de Roo, G. (2021). Knowing in uncertainty: On epistemic conditions differentiated for situations in varying degrees of uncertainty, the distinction between hierarchical and flat ontology, and the necessary merger with the axiological domain of values. *disP – The Planning Review*, 57(2), 90–111. <https://doi.org/10.1080/02513625.2021.1981016>
5. Grant, C. B. (2007). *Uncertainty and communication: New theoretical investigations*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230222939>

Марія ЛЕПЕТУХА,
асистент кафедри журналістики
Національний університет
«Одеська юридична академія»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ЖАНРІВ І НАРАТИВІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі перетворилися на один із ключових каналів поширення новин. Вони суттєво впливають на функціонування журналістики, змінюючи як способи подачі інформації, так і взаємодію з аудиторією. Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що цифрові платформи дедалі більше визначають новинний порядок денний, водночас сприяючи поширенню дезінформації. Це, своєю чергою, позначається на якості медіаконтенту та рівні довіри до журналістики загалом.

Проблематика трансформації журналістики в умовах цифровізації активно досліджується в українській науковій традиції. Зокрема, В. Іванов і В. Різун наголошують, що сучасна журналістика зазнає суттєвих змін під впливом нових медіа, що проявляється у трансформації жанрової системи та професійних стандартів (Іванов, Різун, 2011). О. Зернецька акцентує увагу на глобальних змінах медіасистем, підкреслюючи значення цифрових технологій у перебудові комунікаційних процесів (Зернецька, 2012).

Важливим для розуміння сучасного медіапростору є також підхід Г. Почепцова, який досліджує механізми інформаційного впливу, маніпуляції та поширення дезінформації (Почепцов, 2019). У контексті соціальних мереж ці ідеї допомагають пояснити формування нових наративів і жанрових форм. Додатково теоретичні аспекти мультимодальності та цифрової комунікації розкрито у працях G. Kress (2010), що розширює уявлення про структуру сучасного медіатексту.

Метою цього дослідження є аналіз трансформації журналістських жанрів і наративів у соціальних мережах в умовах поширення дезінформації.

Цифровізація формує нове дискурсивне середовище журналістики, для якого характерні висока швидкість поширення інформації, інтерактивність і вплив алгоритмів на контент. У таких умовах змінюється і роль журналіста: він виступає не лише автором, а й медіапосередником, контент-мейкером і модератором інформаційних потоків. Це безпосередньо впливає на трансформацію традиційних журналістських жанрів.

У соціальних мережах спостерігається відхід від класичної жанрової системи та поява гібридних форматів. Наприклад, традиційні жанри – новина чи репортаж – адаптуються до вимог цифрових платформ і набувають форм коротких відео, постів, сторіс або серій повідомлень. Водночас відбувається поєднання інформаційної та розважальної складових, що сприяє розвитку інфотейнменту та певному зниженню аналітичної глибини матеріалів.

Змін зазнають і наративні стратегії. Для контенту соціальних мереж характерні фрагментарність, динамічність та емоційна насиченість. Інформація часто подається у вигляді коротких завершених блоків, що відповідає логіці кліпового мислення. Водночас зростає роль персоналізації: журналіст не лише передає інформацію, а й інтерпретує її, що впливає на рівень довіри аудиторії.

Особливе значення набуває візуалізація, яка фактично стає домінуючим елементом медіатексту. Поєднання тексту, зображень, відео та аудіо формує мультимодальний характер комунікації. Це підсилює вплив повідомлення, але водночас відкриває нові можливості для маніпуляцій.

У середовищі соціальних мереж дезінформація поширюється швидше, ніж перевірені факти. Це пояснюється як технічними особливостями платформ, так і орієнтацією аудиторії на емоційний контент. Маніпулятивні наративи часто ґрунтуються на спрощенні складних тем, використанні яскравих образів і апеляції до емоцій, що забезпечує їх швидке поширення.

Очевидним є взаємозв'язок між трансформацією жанрів і наративів та поширенням дезінформації. Скорочення обсягу матеріалів, зниження рівня аналітики та орієнтація на оперативність обмежують можливості перевірки інформації. У результаті створюються сприятливі умови для появи фейків, які впливають на сприйняття реальності аудиторією.

У цих умовах особливо важливим є дотримання журналістських стандартів – точності, достовірності та балансу думок. Не менш значущою є й медіаграмотність аудиторії, яка дозволяє критично оцінювати інформацію та протидіяти дезінформації.

Отже, трансформація журналістських жанрів і наративів у соціальних мережах є складним і багатовимірним процесом, що охоплює технологічні, комунікативні та етичні аспекти. В умовах поширення дезінформації ці зміни потребують особливої уваги як з боку дослідників, так і практиків, адже від їх осмислення залежить подальший розвиток журналістики та рівень інформаційної безпеки суспільства.

Література

1. Іванов, В., Різун, В. (2011). Основи журналістики. Київ: ВПЦ «Київський університет».
2. Зернецька, О. (2012). Глобальні комунікації. Київ: Наукова думка.
3. Kress, G. (2010). Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication. London: Routledge.
4. Почепцов, Г. (2019). Сучасні інформаційні війни. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».

Катерина ЛЕСНЕВСЬКА,

старший викладач кафедри іноземних мов

Національний університет

«Одеська юридична академія»

СУЧАСНИЙ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРС: АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стрімкий розвиток цифрових технологій і глобальної мережі Інтернет суттєво трансформував сучасну комунікацію, зумовивши формування нового типу дискурсу – інтернет-дискурсу. Він охоплює різноманітні форми онлайн-комунікації, що реалізуються у соціальних мережах, блогах, форумах, чатах, месенджерах, електронній пошті, коментарях до новин, а також на численних цифрових платформах. Інтернет-дискурс характеризується особливими мовними, прагматичними та структурними рисами, які відрізняють його від традиційних форм усної та писемної комунікації. У сучасному науковому дискурсі він розглядається як складне комунікативне явище, що формується під впливом технологічних, соціальних і культурних чинників, а також відображає нові форми взаємодії людей у цифровому середовищі (Crystal, 2004).

Однією з характерних ознак інтернет-дискурсу є інтерактивність, що забезпечує швидкий обмін інформацією між учасниками комунікації. Онлайн-комунікація часто має діалогічний або полілогічний характер, оскільки користувачі можуть одночасно брати участь у спілкуванні, коментувати повідомлення та реагувати на них у режимі реального часу. Крім того, для інтернет-дискурсу властиві гіпертекстуальність, мультимедійність і глобальність, які формують нові моделі мовленнєвої взаємодії. У цьому контексті дискурс розуміється не лише як текст, а як складний процес комунікації, пов'язаний із соціальним і культурним контекстом мовленнєвої діяльності (Brown, 1983).

Суттєвою характеристикою інтернет-дискурсу є поєднання ознак усного та писемного мовлення. З одного боку, онлайн-комунікація реалізується переважно у писемній формі, з іншого вона часто має риси спонтанності, характерні для усного мовлення. Це проявляється у використанні скорочень, емодзі, графічних символів, неформальної лексики, вигуків, повторів та інших елементів, що допомагають передавати емоційні відтінки повідомлення. Такі мовні засоби виконують функцію компенсації невербальних компонентів комунікації, які відсутні у письмовому тексті. Завдяки цьому формується особливий стиль онлайн-спілкування, який поєднує риси розмовного та писемного мовлення і створює ефект безпосередньої комунікативної взаємодії.

Важливим аспектом дослідження інтернет-дискурсу є його лексична та стилістична організація. У текстах онлайн-комунікації активно використовуються неологізми, запозичення, аббревіатури, скорочення та інтернет-сленг. Це пояснюється прагненням до економії мовних засобів і швидкого обміну інформацією. Наприклад, у цифровому середовищі поширеними є скорочення типу LOL, BTW, IMHO, BRB, які виконують функцію стислого передавання емоцій або оцінок. Крім того, значну роль відіграють мультимодальні елементи – зображення, відео, гіперпосилання, меми, інфографіка, GIF-анімації, які доповнюють вербальний текст і розширюють його комунікативні можливості.

Ще однією характерною рисою інтернет-дискурсу є його гіпертекстуальна структура. Інтернет-тексти часто містять посилання на інші матеріали, що створює розгалужену систему взаємопов'язаних повідомлень. Завдяки цьому користувач може переходити від одного тексту до іншого, отримуючи додаткову інформацію та формуючи власну траєкторію читання. Гіпертекстуальність змінює традиційні принципи організації тексту, оскільки читання в інтернеті часто має нелінійний характер.

Особливою рисою інтернет-дискурсу є його мультимодальність. У сучасному цифровому середовищі текст рідко існує ізольовано від інших

знакових систем. Він взаємодіє з візуальними, аудіальними та графічними компонентами, що створює комплексний комунікативний простір. Зображення, відео, аудіофайли, інфографіка та інтерактивні елементи виконують важливу роль у передачі інформації та формуванні смислу повідомлення. Завдяки цьому інтернет-дискурс набуває полікодового характеру.

Важливим аспектом функціонування інтернет-дискурсу є також його прагматична спрямованість. Онлайн-комунікація часто має на меті не лише передачу інформації, а й формування певного ставлення, вплив на думку аудиторії або залучення користувачів до обговорення. Саме тому в інтернет-текстах широко використовуються емоційно забарвлена лексика, риторичні запитання, заклики до дії, а також різноманітні засоби експресивності.

У цьому контексті інтернет-комунікація часто розглядається як один із найбільш інноваційних різновидів сучасного дискурсу, що відображає зміни у способах соціальної взаємодії та інформаційного обміну. Цифрове середовище створює нові умови для мовної творчості, експериментів із мовними формами та формування нових комунікативних стратегій (Crystal, 2004).

Отже, сучасний інтернет-дискурс є складним багатовимірним явищем, яке поєднує мовні, соціальні та технологічні аспекти комунікації. Його дослідження дозволяє виявити нові тенденції розвитку мови в умовах цифрового середовища, простежити трансформацію мовних норм та зрозуміти механізми формування нових комунікативних практик. У зв'язку з постійним розвитком інформаційних технологій інтернет-дискурс залишається перспективним напрямом лінгвістичних досліджень, що відкриває широкі можливості для подальшого аналізу мовних процесів у сучасному суспільстві.

Література

1. Brown, G. (1983). Discourse analysis. Cambridge University Press.
2. Crystal, D. (2004). Language and the internet. Cambridge University Press.

Ірина ЛІТВІНЧУК,
*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри журналістики
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ВІД НОВИН ДО МЕДІАФРАГМЕНТІВ: ЕВОЛЮЦІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Сучасна журналістика перебуває у процесі радикальної трансформації, що визначається розвитком цифрових технологій та поширенням соціальних медіа. Традиційні моделі створення та споживання новин зазнають істотних змін, адже медіа більше не є монополістами на інформацію, а аудиторія активно взаємодіє з контентом, створюючи власні інтерпретації та поширюючи їх у цифровому просторі. Цей процес призводить до формування так званих «медіафрагментів» – фрагментованих, часто контекстуально модифікованих елементів медіатексту, що циркулюють у цифровому середовищі та впливають на суспільний дискурс.

У сучасному медіапросторі новина дедалі рідше функціонує як цілісний текст у традиційному журналістському форматі. Натомість вона часто розпадається на окремі фрагменти – цитати, короткі відео, інфографічні елементи або візуальні повідомлення, які швидко поширюються у соціальних мережах (Яцимирська, 2025). Такі фрагменти можуть існувати незалежно від первісного контексту, формуючи нові інтерпретації подій. Саме тому сучасний журналістський дискурс дедалі більше набуває фрагментарного характеру, що суттєво впливає на процеси формування громадської думки.

Дискурсивні практики сучасної журналістики поєднують у собі традиційні принципи професії та нові форми комунікації. Якщо класична журналістика орієнтувалася на перевірені джерела, об'єктивність та структуровану подачу інформації, то цифрова журналістика додає до цього

емоційне залучення, інтерактивність та адаптивність тексту до платформи та аудиторії (Різун, 2008). Відтак змінюється не лише форма подачі новини, а й сама природа дискурсу: він стає багатошаровим, мультимодальним і гібридним, включаючи тексти, відео, інфографіку, меми та аудіоматеріали.

Мультимодальність сучасного медіатексту дозволяє значно розширити можливості комунікації між журналістом і аудиторією. Поєднання тексту з візуальними та аудіальними елементами робить інформацію більш доступною та зрозумілою для користувачів, а також сприяє її швидшому поширенню. Водночас така багатокомпонентність медіатекстів потребує нових професійних компетенцій від журналістів, які повинні володіти не лише навичками написання текстів, але й умінням працювати з візуальним контентом, цифровими платформами та інструментами мультимедійного сторітелінгу.

Одним із ключових аспектів трансформації є вплив алгоритмічних систем на формування медіадискурсу. Соціальні платформи та новинні агрегатори використовують алгоритми персоналізації, що визначають, які медіафрагменти побачить конкретний користувач (Шелефонтьюк, 2021). Це призводить до так званого «ефекту фільтру», коли аудиторія отримує обмежений спектр інформації, що відповідає її попереднім уподобанням та поведінковим паттернам. У результаті журналістика втрачає частину свого традиційного регулятивного ефекту, а суспільний дискурс фрагментується, з'являються ізольовані інформаційні бульбашки.

Такі процеси можуть призводити до формування поляризованих інформаційних просторів, у яких користувачі взаємодіють переважно з контентом, що підтверджує їхні попередні переконання. У цьому контексті особливого значення набуває роль професійної журналістики як інституції, що забезпечує перевірку інформації та формує збалансований інформаційний порядок денний.

Паралельно з цим розвиваються практики інтерактивного та візуального сторітелінгу. Медіатексти XXI століття перестають бути лінійними та

статичними: журналісти активно використовують мультимедіа, інтерактивні карти, візуалізацію даних, підкасти та відео для підвищення залученості аудиторії (Миколаєнко, 2025). Такий підхід дозволяє створювати наративи, що одночасно інформують, аналізують та емоційно впливають на користувача. Водночас виникає ризик перетворення новини на розважальний продукт, де сенс подекуди втрачається через надмірну стилізацію або спрощення.

Еволюція журналістського дискурсу також пов'язана із зміною ролі аудиторії. Сьогодні користувачі не лише споживають інформацію, а й активно її коментують, поширюють, редагують та інтерпретують. Такі практики створюють умови для колаборативного дискурсу, коли медіафрагменти набувають різних значень у залежності від контексту їхнього використання. Журналісти вимушені враховувати ці динаміки при створенні контенту, що призводить до появи нових редакційних стратегій та етичних викликів.

Не менш важливим є вплив мобільних технологій на журналістський дискурс. Смартфони, планшети та месенджери зробили новини миттєвими та доступними у будь-який момент, що зумовлює прискорення інформаційних потоків і зменшення часу на їхню перевірку. В умовах такої швидкості журналісти стикаються із дилемою між оперативністю та достовірністю, що впливає на форму й зміст медіафрагментів. Разом із цим, зростає значення фактчекінгових платформ та аналітичних центрів, які намагаються компенсувати ризики маніпуляцій.

Феномен «медіафрагментів» відображає також соціокультурний вимір сучасної журналістики. Фрагменти новин, цитати, відео чи графіка швидко набирають власного життя у соціальних мережах, часто відокремлюючись від первісного контексту. Це створює як можливості для поширення важливої інформації, так і загрози для точності та повноти її сприйняття. Внаслідок цього формуються нові стандарти журналістської комунікації, що

поєднують традиційні норми професії із принципами відкритості та швидкості.

Таким чином, еволюція журналістського дискурсу в цифрову епоху характеризується переходом від класичних, структурованих новин до фрагментованих, інтерактивних та персоналізованих медіафрагментів. Цей процес відкриває нові можливості для комунікації та залучення аудиторії, водночас породжує виклики, пов'язані з достовірністю інформації, етичними стандартами та соціальним ефектом інформаційних бульбашок. Подальший розвиток журналістики в умовах цифровізації вимагатиме балансу між інноваційними формами подачі контенту та дотриманням професійних норм, що забезпечують об'єктивність, повноту та етичність медіадискурсу.

Література

1. Миколаєнко, А. (2025). Журналістика даних в українському медіапросторі: тенденції, виклики, перспективи. Український інформаційний простір, 1(15), 49–60.
2. Різун, В. (2008). Теорія масової комунікації. Київ: ВПЦ «Київський університет».
3. Шелефонтьюк, А. (2021). Диджитальна журналістика як новий тип медіадіяльності. Синопис: текст, контекст, медіа, 27(2), 70–76.
4. Яцимирська, М. (2025). Медіатексти цифрової епохи. Вісник Львівського університету. Серія журналістика, 57, 218-226.

Мирослава МАМИЧ,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики

та літературознавства
Національний університет
«Одеська юридична академія»

**ЕТИЧНА РАМКА МОВЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ:
ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПТІВ *ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ* ТА
СОЛІДАРНІСТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Повномасштабна війна в Україні істотно трансформувала не лише суспільно-політичні процеси, а й комунікативні практики публічної сфери. Через війну мовлення набуває підвищеного етичного навантаження, виконуючи водночас інформаційну, спонукальну та консолідаційну функції. У цьому контексті особливої ваги набуває дослідження етичної рамки мовлення як сукупності дискурсивних норм, ціннісних орієнтирів і прагматичних установок, що регулюють публічну комунікацію в кризових обставинах. Попри наявність праць із дискурсивної етики, медіалінгвістики та когнітивної семантики, питання комплексного аналізу трансформації етичних концептів у воєнному публічному мовленні залишається недостатньо опрацьованим.

Метою дослідження є виявлення особливостей етичної рамки мовлення в українському публічному дискурсі воєнного періоду та з'ясування напрямів трансформації концептів *відповідальність* та *солідарність*.

У сучасній гуманітаристиці етична рамка мовлення розглядається як сукупність нормативних, ціннісних і прагматичних параметрів, що регулюють мовленнєву взаємодію в певному соціальному контексті. Концепти *відповідальність* та *солідарність* належать до базових етичних

макроконцептів публічного дискурсу, оскільки вони безпосередньо пов'язані з нормами соціальної взаємодії.

Публічний дискурс у період повномасштабної війни характеризується підвищеною моральною насиченістю, інтенсивною оцінністю та прагматичною спрямованістю на консолідацію аудиторії. Новітні українські праці дедалі більше присвячуються конкретним практикам публічної комунікації в умовах війни (Доценко, 2023; Ренчка, 2023). Українські дослідники наголошують, що воєнний медіадискурс функціонує в ситуації підвищеної турбулентності інформаційного простору, де зростає ризик маніпуляцій, фейків і мовної агресії. Суттєвим викликом є також необхідність балансування між правдою війни та вимогами інформаційної безпеки. У таких умовах мовлення набуває виразної етичної маркованості: кожне публічне повідомлення оцінюється не лише за інформативністю, а й за його впливом на суспільну стійкість і психологічний стан аудиторії. Ще одним викликом виступає інтенсифікація емоційності публічного мовлення. За спостереженнями Мініч і Стецюк (2024), воєнний медіадискурс характеризується зростанням експресивної лексики та оцінних конструкцій. Це потребує особливої уваги до мовних стратегій і меж допустимої риторики.

Український воєнний дискурс демонструє перехід від нейтрально-описових довоєнних моделей до виразно оцінних. Це проявляється у активізації колективного займенника *ми* (*ми – разом, ми – сила*); зростанні частотності деонтичної модальності (*маємо, повинні, зобов'язані*); поширенні лексики єдності та підтримки (*Слава Україні! – Героям слава!, Все буде Україна!, волонтерство, донат, незламність*); використанні аксіологічні опозиції (*свій – чужий, правда – брехня, свобода – агресія*), що структурують публічну аргументацію. Тобто прагматична перебудова публічного дискурсу полягає в переході від інформування до консолідації, від нейтральності до ціннісної виразності, що безпосередньо впливає на формування етичної рамки мовлення.

Пропонуємо проаналізувати трансформацію концептів *відповідальність* і *солідарність*, які в умовах війни набувають особливої актуальності, оскільки саме вони забезпечують життєздатність суспільства, ефективність спротиву та збереження соціальної цілісності.

У довоєнному українському публічному дискурсі концепт *відповідальність* функціонував переважно в адміністративно-правовому та морально-етичному вимірах. Типовими були контексти інституційної відповідальності (уряду, посадовців, органів влади) та персональної відповідальності громадян у межах правового поля. Семантичне ядро концепту формували значення *обов'язок, підзвітність, дотримання норм*.

У воєнному дискурсі аналізований концепт зазнав суттєвої семантико-прагматичної перебудови. Відповідальність дедалі частіше концептуалізується як спільна місія. Показовим є регулярне використання формули: *«Кожен на своєму місці має працювати на перемогу»*. Цей вислів широко тиражується в офіційних зверненнях, медіа та волонтерському дискурсі та репрезентує перехід від інституційної до розподіленої громадянської відповідальності.

Відповідальність у воєнному мовленні набуває виразної етичної піднесеності. Наприклад, у публічних комунікаціях часто фіксується конструкція: *«Ми не маємо права втомлюватися від війни»*. Тут деонтична модальність (*не маємо права*) переводить відповідальність із правової у моральну площину.

У дипломатичному та медійному дискурсі активно формується наратив глобальної відповідальності. Типовий приклад із міжнародних звернень України: *«Світ має притягнути Росію до відповідальності»*. У цьому випадку концепт масштабується до рівня міжнародного права й глобальної етики.

Поширюються і прямі апеляції до громадян: *«Від кожного з нас залежить стійкість країни»*. Такі формули підсилюють ефект включення адресата в моральну спільноту.

Як бачимо, у період повномасштабної війни концепт *відповідальність* в українському публічному дискурсі зазнав глибокої трансформації: його семантичне поле значно розширилося. Це дає підстави розглядати *відповідальність* як один із ключових концептів етичної рамки українського мовлення воєнного часу.

Концепт *солідарність* у довоєнному українському публічному дискурсі зазвичай реалізовувався у соціально-політичних і професійних контекстах. Семантичне ядро охоплювало такі значення, як: *підтримка, співпраця, взаємодопомога*.

Після початку повномасштабної війни концепт зазнав суттєвої семантико-прагматичної трансформації, набуваючи кількох нових акцентів, таких, як колективна солідарність як моральний обов'язок. У публічних закликах часто фігурують формули: *«Ми разом, і наша сила у взаємопідтримці»*, *«Кожен український громадянин – частина спільної відповідальності»*. Тут бачимо поєднання солідарності та відповідальності як взаємопов'язаних моральних цінностей. Соціальні мережі та медіа активно використовують вислови, що апелюють до емпатії: *«Разом переживаємо ці випробування»*, *«Кожен внесок – це прояв нашої єдності»*. Зростає роль емоційного включення, що підсилює консолідаційний ефект.

Міжнародні звернення та медійні наративи акцентують глобальний вимір: *«Солідарність світу з Україною – ключ до перемоги»*. Цей аспект підкреслює, що концепт перестав бути лише локально-суспільним і тепер включає міжнародну спільноту.

Аналізованому концепту тепер притаманні інклюзивність та персоналізація. Спостерігаємо апеляції до окремих груп аудиторії або індивідуумів: *«Волонтери та громадяни об'єднані спільною метою»*. Тобто солідарність трансформується у дієвий механізм соціальної мобілізації.

Таким чином, концепт *солідарність* у воєнному українському дискурсі перестав бути абстрактним соціально-етичним терміном. Він набув практично-прагматичного та емоційного виміру, став ключовим

інструментом мобілізації, консолідації та легітимації дій. Разом із концептом *відповідальність* він формує ядро етичної рамки сучасного публічного мовлення.

Аналіз українського публічного дискурсу 2022–2025 рр. демонструє, що концепти *відповідальність* та *солідарність* функціонують як взаємопов'язані ціннісні ядра етичної рамки мовлення. *Відповідальність* акцентує моральний обов'язок індивідуумів та інституцій, підкреслює персональну та колективну підзвітність. *Солідарність* підсилює колективний ефект, забезпечує емоційну консолідацію, створює відчуття спільної місії та підтримки.

Разом вони формують комплексну етичну модель, де індивідуальна моральна поведінка ув'язується із суспільною та міжнародною підтримкою, а публічне мовлення стає інструментом не лише інформаційного впливу, а й ціннісної мобілізації.

Література

1. Доценко, О. О. (2023). Комунікативно-прагматичні особливості українського масмедійного дискурсу в умовах війни. *Синопис: текст, контекст, медіа*, 29(2), 120–130.
2. Мініч, Л., Стецюк, В. (2024). Функціонування воєнної лексики в сучасному медіадискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологія», 24(92), 17 – 20.
3. Ренчка, І. Є. (2023). Зміни мовної ідентичності українців на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну (на матеріалі соціальних мереж та інтернет-видань кінця лютого – початку квітня 2022 року). *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. Вип. 9. 78 – 98.

Оксана НАЗАРЕНКО,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
та літературознавства
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ЯК ФОРМА КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Публічний виступ розглядаємо як основну форму публічної комунікації, що забезпечує не лише передачу інформації, але й формування інтерпретацій, соціальних уявлень, ціннісних орієнтацій. У сучасному інформаційному суспільстві особливої ваги набувають промови мовців, які виступають як носії експертного знання, авторитетного дискурсу, слугують засобом смислотворення суспільної думки, що й посилює актуальність нашої роботи.

Метою дослідження є аналіз публічного виступу Павла Гриценка як комунікативного явища в системі соціальних комунікацій із використанням частково лінгвістичного та прагматичного підходів. Проблематика мовної політики та деколонізації надзвичайно актуальна для України, оскільки мова виступає не лише засобом комунікації, але й маркером формування ідентичності, культурної пам'яті та соціальної інтеграції.

Теоретична основа дослідження ґрунтується на поєднанні структурного, прагматичного, дискурсивного та соціолінгвістичного підходів, що дозволяє розглядати публічний виступ як складне багатовимірне явище. Така комунікативна взаємодія потребує розуміння мови як складного соціально зумовленого засобу, що одночасно реалізує когнітивну, прагматичну та ідеологічну функції. У цьому контексті мова постає як

система знаків, що функціонує у межах певного суспільства, що ще на початковому етапі було концептуалізовано у структурній лінгвістиці (Saussure, 1916/2011). Однак у сучасній науці акцент зміщується від мови як абстрактної системи до мовлення як діяльності, що реалізовано в соціальному та комунікативному аспекті, зокрема у промові.

З позицій прагматики, започаткованої у працях Дж. Остіна та Дж. Серля, будь-яке висловлювання розглядається як мовленнєва дія, яка має не лише змістовий, але й перформативний характер (Austin, 1962; Searle, 1969). Це означає, що мовлення не обмежується передачею інформації, а виконує певну дію у соціальному просторі, наприклад, оцінювання, критику, переконання або формування ставлення. У межах аналізованого інтерв'ю Павла Гриценка це проявляється в тому, що його висловлювання не лише описують мовну ситуацію, але й здійснюють її інтерпретацію та оцінку. Наприклад, коли йдеться про «відволікання суспільної уваги», реалізується не просто констатація, а прагматична стратегія, спрямована на формування у реципієнта критичного ставлення до описуваних процесів.

Важливим компонентом теоретичного осмислення є концепція імплікатур, запропонована Г. П. Грайсом, відповідно до якої значення висловлювання формується не лише на основі його буквального змісту, але й через контекст та припущення щодо кооперативної поведінки мовців (Grice, 1975). У публічному виступі це набуває особливого значення, оскільки значна частина смислу передається імпліцитно. У висловлюваннях П. Гриценка критика мовної політики часто не формулюється прямо, однак вона легко реконструюється адресатом через контекстуальні зв'язки та загальні знання про ситуацію. Імплікація виступає як механізм підсилення впливу, дозволяє уникати надмірної прямолінійності, водночас зберігаючи критичний зміст.

Подальший розвиток теоретичного підходу пов'язаний із критичним дискурс-аналізом, у межах якого дискурс розглядається як форма соціальної практики, що відображає і водночас відтворює соціальні структури та

відносини влади (Fairclough, 1995). Згідно з цією концепцією, мова не є нейтральною, а завжди певною мірою ідеологічно маркованою. У цьому контексті інтерв'ю Павла Гриценка можна інтерпретувати як приклад експертного дискурсу, який протиставляє науково обґрунтовану позицію офіційним або інституційним інтерпретаціям мовної політики. Його висловлювання функціонують не лише як аналітичні судження, але і як елемент боротьби за смисли у публічному просторі.

Соціолінгвістичний вимір дослідження ґрунтується на розумінні взаємозв'язку між мовою та соціальною структурою суспільства, що виокремив Дж. Фішман (Fishman, 1972). У цьому аспекті мова виступає як інструмент формування ідентичності, а також як маркер соціальних і культурних процесів. У висловлюваннях Павла Гриценка про історичний статус української мови простежується апеляція до мовної традиції як чинника легітимації сучасного мовного простору. Це дозволяє розглядати виступ не лише як наукову рефлексію, але й як елемент ширшого дискурсу національної ідентичності.

Важливим теоретичним підходом є також концепція комунікативної дії Ю. Габермаса, який розглядає комунікацію як процес досягнення взаєморозуміння між учасниками комунікативної взаємодії (Habermas, 1984). У межах цього підходу виступ інтерпретується як раціональна діяльність, спрямована на досягнення взаєморозуміння через аргументацію. Водночас у реальних умовах комунікації, зокрема у випадку інтерв'ю з експертом, спостерігається певна асиметрія, оскільки мовцеві належить роль носія знання, що впливає на структуру взаємодії та сприйняття інформації.

Публічний виступ Павла Гриценка в інтерв'ю Радіо Свобода (Радіо Свобода, 02.06.2024) репрезентує аналітичну аргументацію та ідеологічне позиціонування із виразною прагматичною спрямованістю. Розглянемо приклад, який не лише описує реальність, а й трансформує її через сам акт висловлення дії: *«Потрібні державні, сильні механізми удержавлення і зміцнення української мови»*. Це висловлювання виконує перформативну

функцію: формує вимогу, задає нормативну межу й окреслює напрям мовної політики як соціально необхідної дії.

Особливо важливою є імплікаційна складова висловлювання: *«Я бачу в утриманні суспільної уваги навколо правопису відволікання від головного – удержавлення української мови»*. Спостерігаємо приховану критику політичних практик. Імпліцитно передбачається, що існує свідоме відволікання суспільства від стратегічних мовних завдань. Відповідно до теорії Грайса, смисл формується через контекст і співвіднесення з соціальними знаннями.

Важливим компонентом аналізу є імплікатура у розумінні Herbert Paul Grice (Grice, 1975), згідно з якою значна частина смислу передається непрямо: *«Соціум в цілому ледачий і не хоче чути сам себе»*. Буквальне значення містить узагальнену характеристику суспільства, але імпліцитно критикує мовну поведінку українців як чинника, що уповільнює розвиток мови. Таке висловлювання дозволяє уникнути прямого звинувачення окремих інституцій або осіб, переносячи відповідальність на ширший соціальний контекст.

З позицій критичного дискурс-аналізу, розробленого N. Fairclough (Fairclough, 1995), дискурс П. Гриценка можна інтерпретувати як інструмент формування ідеологічної позиції щодо мовної політики: *«Це бандитизм у ставленні до української мови, української науки і української культури»*, мають виразно оцінний характер і виходять за межі нейтрального наукового дискурсу. Використання метафорично навантаженого терміна *«бандитизм»* максимального підсилює негативну оцінку, що дозволяє розглядати цей вислів як елемент боротьби за символічну владу у публічному просторі. Прикладом оцінної критики з авторською інтерпретацією події є вислів: *«Історія із українським правописом 2019 року – це історія прояву волюнтаризму у розв'язанні мовних питань»*. Тут реалізується стратегія деконструкції офіційного наративу, що відповідає критичному дискурсивному аналізу. Схожим прикладом є експресивний вислів: *«Це*

дикість, це волюнтаризм» – використано емоційно забарвлену лексику, що підсилює вплив на аудиторію через механізми афективної комунікації.

Водночас простежується соціолінгвістична перспектива, де мова розглядається як носій ідентичності та культурної пам'яті: *«Українська мова належить до мов старописемних, мов із глибокою писемною традицією»*, репрезентується сучасна мовна політика через апеляцію до історичної. Це аргумент, що підкріплює ідею самодостатності української мови як основи національної ідентичності.

Особливої уваги заслуговує прагматична стратегія нормативізації, що реалізується через твердження: *«Правопис дає чітке визначення, рекомендацію: пишімо так і тільки так»*. Цей вислів має директивний характер і демонструє встановлення мовної норми як імперативу. У термінах мовленнєвих актів це можна розглядати як директив, спрямований на регуляцію мовної поведінки адресата. Водночас це відображає ідеологію дискурсу, де мовна норма постає як інструмент консолідації суспільства.

Виступ характеризується високим рівнем інтертекстуальності та апеляції до колективної пам'яті. Це створює ефект включення аудиторії у ширший історико-культурний контекст.

Таким чином, публічний виступ функціонує як складна комунікативна система, що поєднує раціональне аргументування, емоційний вплив та імпліцитні смисли. Він виконує не лише інформативну, але й трансформаційну функцію у межах соціальних комунікацій.

Література

1. Austin, J. L. (1962). How to do things with words. Oxford University Press.
2. Fairclough, N. (1995). Critical discourse analysis: The critical study of language. Longman.
3. Fishman, J. A. (1972). The sociology of language. Newbury House.
4. Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), Syntax and semantics (Vol. 3, pp. 41–58). Academic Press.
5. Habermas, J. (1984). The theory of communicative action. Beacon Press.

6. Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.
7. Saussure, F. de. (2011). *Course in general linguistics*. Columbia University Press.

Тетяна СТАШУК,
аспірант кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ АСТРОЛОГІЧНИХ ПРОГНОЗІВ

Астрологічні прогнози становлять специфічний різновид медійного дискурсу, який поєднує інформаційну, прогностичну та розважальну функції (Петрик, 2013; Черхава, 2008). Їхня мовна організація характеризується низкою лексичних особливостей, що сприяють формуванню універсального, але водночас персоналізованого повідомлення. Особливість цього типу текстів полягає у тому, що вони орієнтовані на широку аудиторію, тому використовують такі мовні засоби, які дозволяють читачеві співвіднести прогноз із власним життєвим досвідом. У результаті тексти гороскопів мають відносно узагальнений характер і часто містять формулювання, що допускають різні інтерпретації, що забезпечує їхню комунікативну ефективність.

Однією з характерних рис лексики англомовних астрологічних прогнозів є використання слів із семантикою можливості, перспективи та розвитку. У текстах активно функціонують одиниці типу *opportunity, chance, possibility, potential, improvement, change, growth*. Подібна лексика створює позитивний прогностичний фон і підкреслює спрямованість повідомлення на майбутнє. Вона часто поєднується з модальними дієсловами *may, might, could, can*, що дозволяє автору прогнозу уникати категоричності та водночас зберігати характер передбачення. Завдяки такому поєднанню лексичних і граматичних засобів текст виглядає достатньо переконливим, але не містить прямих тверджень про неминучість певних подій. Подібна стратегія дозволяє зберігати баланс між прогнозом і припущенням.

Важливою лексичною особливістю є широке використання позитивно оцінної лексики. У прогнозах часто трапляються слова *success, progress, harmony, balance, confidence, prosperity, stability, achievement*. Зазначені одиниці виконують прагматичну функцію психологічної підтримки читача, створюючи атмосферу оптимізму та очікування позитивних змін. Навіть у тих випадках, коли прогноз містить згадку про можливі труднощі або перешкоди, вони подаються у пом'якшеній формі через лексеми *challenge, tension, obstacle, difficulty*. Таким чином формується загальний позитивний емоційний фон тексту, що є характерною рисою астрологічного дискурсу.

Для лексики астрологічних прогнозів характерною є також наявність спеціалізованої астрологічної термінології. У текстах регулярно використовуються такі номінації, як *planet, zodiac sign, Mercury, Venus, Saturn, retrograde, alignment, cosmic energy, planetary influence*. Ці лексеми формують семантичне поле астрології та створюють зв'язок між прогнозом і астрологічною картиною світу, відповідно до якої небесні тіла можуть впливати на події людського життя. Використання таких термінів надає текстам відтінку експертності та створює враження наукової або псевдонаукової обґрунтованості передбачень.

Ще однією важливою лексичною особливістю є використання лексики особистісної та соціальної сфер. У текстах гороскопів часто з'являються слова, пов'язані з фінансами, кар'єрою, міжособистісними стосунками та самореалізацією, наприклад *career, finances, investments, income, goals, ambitions, relationships, cooperation, teamwork*. У фінансових гороскопах, зокрема, поширеними є лексеми *money, budget, spending, financial decisions, investments, profit*. Завдяки цьому прогноз безпосередньо пов'язується з повсякденним життям читача та охоплює ті сфери, які є найбільш актуальними для широкої аудиторії.

Характерною рисою лексичної організації англомовних гороскопів є також персоналізація звернення. Тексти часто містять займенник *you*, який створює ефект прямої комунікації між автором прогнозу та читачем. Подібна

стратегія дозволяє індивідуалізувати повідомлення і посилює його прагматичний вплив. У результаті навіть універсальні формулювання сприймаються як особисто адресовані. Крім того, в текстах часто використовуються дієслова, що позначають внутрішні стани або дії читача, наприклад *focus, consider, rethink, reflect, which further strengthens the impression of personal advice*.

Окрему роль у лексичній організації астрологічних прогнозів відіграють слова з семантикою руху, змін і розвитку. У текстах регулярно використовуються лексеми *move forward, shift, transform, improve, expand, evolve*. Подібна лексика створює динамічний образ майбутнього та підкреслює ідею постійних змін у житті людини. Вона також сприяє формуванню мотиваційного характеру прогнозів, оскільки подає можливі події як етапи особистісного розвитку.

Крім того, у текстах астрологічних прогнозів спостерігається тенденція до використання образної та емоційно забарвленої лексики. Такі слова, як *inspiration, energy, motivation, renewal, transformation, inner strength*, допомагають створити певний настрій повідомлення та підсилюють його експресивність. Подібна лексика сприяє формуванню у читача відчуття внутрішньої гармонії та готовності до позитивних змін.

Отже, лексика англomовних астрологічних прогнозів характеризується поєднанням кількох основних рис: використанням модальної та узагальненої лексики, позитивно оцінних мовних засобів, спеціалізованої астрологічної термінології, лексики соціально значущих сфер життя та персоналізованих форм звернення. Сукупність цих мовних особливостей забезпечує комунікативну ефективність гороскопів, сприяє формуванню довіри до прогнозу та створює ілюзію індивідуально адресованого повідомлення, що пояснює популярність цього жанру в сучасному медійному просторі.

Література

1. Петрик, Т. (2013). Елементи прогностичного дискурсу у англомовному ченнелінг-дискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*, (21), 10–15.
2. Черхава, О. О. (2008). Поняття профетизму та деякі особливості профетичного тексту. *Наукові записки*, 75(3), 177–179.
3. Horoscope.com. (n.d.). *Free horoscopes*.
<https://www.horoscope.com/us/index.aspx>

Леся СТРОЧЕНКО,
*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ГЕНІАЛЬНОСТІ В АНГЛОМОВНИХ НАЇВНІЙ І НАУКОВІЙ КАРТИНАХ СВІТУ

У сучасній антропоцентричній парадигмі мовознавства особливого значення набуває дослідження мовних засобів репрезентації складних ментальних феноменів, які формують мовну картину світу. Одним із таких феноменів є геніальність, що протягом тривалого часу привертала увагу дослідників різних галузей знання, передусім філософії та психології, де геніальність розглядалася як винятковий прояв творчого потенціалу людини (Cambridge dictionary of philosophy, 2015).

У межах когнітивної лінгвістики та лінгвоконцептології важливим напрямом досліджень є аналіз концептів, які відображають культурно значущі явища та формують колективні уявлення мовної спільноти про світ (Строченко, 2011). Концепт GENIUS належить до таких ментальних утворень, оскільки він поєднує у собі філософські, психологічні та культурні інтерпретації феномену геніальності, а також закріплюється у мові через систему номінативних і образних засобів.

Метою дослідження є аналіз концептуалізації феномену геніальності в англomовних наївній і науковій картинах світу. Об'єктом дослідження виступає концептуальне поле GENIUS, а предметом – мовне і мовленнєве втілення концептів GENIUS / геніальність, GENIUS / геній та A WORK OF GENIUS / геніальний твір в англomовному дискурсі.

У дослідженні висунуто гіпотезу про те, що концептуальне поле GENIUS має складну структуру і складається з трьох взаємопов'язаних

сегментів: 1) GENIUS / геніальність – феномен надзвичайних творчих здібностей; 2) GENIUS / геній – людина, яка володіє такими здібностями; 3) A WORK OF GENIUS / геніальний твір – результат творчої діяльності геніальної особистості. Ці сегменти утворюють циклічний онтологічний зв'язок: людина, наділена геніальністю, створює унікальний продукт, який визнається геніальним, що, своєю чергою, закріплює за нею статус генія. Таким чином формується завершене концептуальне поле, у межах якого відбувається взаємодія феномену, суб'єкта та результату творчої діяльності.

Аналіз мовного матеріалу дозволив виявити особливості концептуалізації геніальності у двох типах картини світу. У наївній картині світу концепт GENIUS репрезентується через систему повсякденних уявлень і культурних стереотипів. До його ядрових ознак належать надзвичайні інтелектуальні здібності, творчий потенціал, винятковість і оригінальність. Периферійні компоненти концепту пов'язані з образними характеристиками геніальності, серед яких ексцентричність, нестандартна поведінка, складні взаємини із суспільством, рідкісність і недосяжність геніальності.

У мовленні ці уявлення часто реалізуються через концептуальні метафори. Зокрема, у художніх і публіцистичних текстах геніальність асоціюється з шаленством, світлом або вогнем, а також із простотою мислення. Такі метафоричні моделі відображають амбівалентне ставлення суспільства до генія, який одночасно захоплює та викликає нерозуміння або навіть ворожість.

У науковій картині світу концепт GENIUS отримує більш раціоналізоване тлумачення. Його ядровими ознаками виступають високий рівень інтелекту, творчі здібності, значні досягнення, майстерність, автономність мислення та здатність до новаторства. На відміну від наївної картини світу, науковий дискурс схильний розглядати геніальність не як містичний дар, а як результат складних когнітивних процесів, стратегій мислення та наполегливої праці.

Важливою особливістю наукового підходу є прагнення демістифікувати феномен геніальності. У наукових працях геній розглядається як людина, яка володіє певними когнітивними стратегіями та здатністю до творчого мислення, що можуть бути досліджені й описані. У цьому контексті геніальність постає не як винятково божественний або містичний дар, а як складне поєднання інтелектуальних здібностей, знань, досвіду та соціокультурних умов.

Порівняльний аналіз двох типів концептів (у науковій та наївній картинах світу) GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS / ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ засвідчив низку закономірностей. Обидва типи концептів організовані за ядрово-периферійним принципом, однак наповнення цієї структури в них не є однаковим. Ядрові елементи нуклеарних концептів у двох варіантах картини світу виявляються майже тотожними, що свідчить про відносну стабільність і універсальність базових характеристик феномену геніальності в англomовному соціумі незалежно від професійної чи наукової належності його представників.

Разом із тим наївна картина світу характеризується значно ширшою периферією у структурі всіх трьох концептів. На нашу думку, це зумовлено значною кількістю оцінних концептуальних ознак, які нерідко реалізуються у формі опозитивних пар, фіксуючи протилежні за змістом характеристики.

Натомість відносно обмежений обсяг периферійних ознак нуклеарних концептів у науковій картині світу пояснюється специфікою академічного дискурсу, який переважно оперує ядровими, фундаментальними характеристиками змістової структури концептів. У науковому осмисленні цього феномену дослідники значно рідше звертаються до суб'єктивних, другорядних або оцінних параметрів.

Отже, концептуалізація феномену геніальності в англomовній мовній картині світу має багаторівневий характер і відображає взаємодію наївних культурних уявлень та наукових інтерпретацій. Отримані результати поглиблюють уявлення про механізми концептуалізації складних культурних

феноменів у мові та відкривають перспективи подальших досліджень у межах когнітивної лінгвістики, лінгвоконцептології та лінгвокультурології.

Література

1. Строченко, Л. В. (2011). Основні напрями когнітивної семантики. *Записки з романо-германської філології*, (27), 238–242.
2. Audi, R. (Ed.). (2015). *The Cambridge dictionary of philosophy* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Тетяна ТЕЛЕЦЬКА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СВОБОДА» У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (на матеріалі промов Е. Макрона)

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі політичного дискурсу у формуванні ціннісних орієнтирів сучасного суспільства. У публічних виступах державних лідерів ключові політичні концепти набувають особливої значущості, оскільки через них інтерпретуються міжнародні події та формуються ідеологічні цінності. Одним із фундаментальних концептів західної демократичної культури є концепт «свобода». У сучасному міжнародному контексті цей концепт зазнає семантичного переосмислення. Він перестає бути лише внутрішньополітичною категорією і стає геополітичним аргументом. Особливо виразно ця тенденція простежується у дискурсі президента Франції Еммануеля Макрона, чия риторика поєднує класичний французький універсалізм із прагматичними вимогами сучасної системи безпеки.

Проблематика політичного дискурсу та мовної репрезентації ідеологічних концептів активно досліджується у сучасній лінгвістиці. У межах критичного дискурс-аналізу, представленого роботами Р. Водак, мова розглядається як інструмент формування політичних смислів, а не лише їх відображення. Свобода в такому підході може функціонувати як концепт, що використовується або для заперечення певних політичних позицій, або для їх легітимації залежно від комунікативної стратегії промовця (Wodak, 2009). Своєю чергою, французька школа аналізу дискурсу, зокрема П. Шародо, акцентує увагу на комунікативних стратегіях впливу. Політичний діяч

розглядається як комунікатор, який поєднує раціональну аргументацію з емоційним впливом на аудиторію (Charaudeau, 2005).

Метою дослідження є визначення лексико- семантичних особливостей репрезентації концепту «свобода» у політичному дискурсі Е. Макрона. Матеріалом дослідження слугували промови президента Франції: виступ на Мюнхенській конференції з безпеки (Macron, 2023), звернення до французів щодо міжнародної ситуації (Macron, 2025a) та промова на Генеральній асамблеї ООН з нагоди 80-річчя Організації Об'єднаних Націй (Macron, 2025b).

Проведений аналіз промов засвідчує, що основним вербалізатором досліджуваного концепту виступає лексема *liberté*, яка функціонує у складі ширшого лексико- семантичного поля. До цього поля входять такі поняття, як *démocratie*, *souveraineté*, *droits*, *sécurité*, *humanisme*. У промовах Е. Макрона вони формують характерні словосполучення політичного дискурсу: *liberté d'expression*, *défendre la liberté*, *lutter pour la liberté*. Наприклад, у зверненні до французької нації президент зазначає: «une certaine idée de la liberté d'expression et de l'humanisme» (Macron, 2025a). У цьому контексті свобода постає як важливий елемент демократичних і гуманістичних цінностей.

У виступах, присвячених міжнародній безпеці, концепт свободи тісно пов'язується з темою війни в Україні. Так, Е. Макрон підкреслює: «le peuple ukrainien lutte avec courage pour sa liberté» (Macron, 2025a). У цьому випадку свобода інтерпретується як цінність, що потребує захисту та міжнародної підтримки.

Суттєву роль у політичному дискурсі відіграють семантичні опозиції, які підсилюють ідеологічну аргументацію. У промові на Генеральній асамблеї ООН свобода протиставляється імперіалізму та політиці сили: «l'autorité du droit face à la loi du plus fort, la liberté face à l'impérialisme» (Macron, 2025b). У такий спосіб вибудовується аксіологічна опозиція між демократичним світопорядком і силовими моделями міжнародних відносин.

Когнітивний аналіз дозволяє представити концепт «свобода» як багаторівневу структуру. Його ядро формують поняття *liberté, démocratie, souveraineté, droits*, які безпосередньо репрезентують демократичні цінності. До ближньої периферії належать лексеми *sécurité* та *solidarité*, що відображають інституційний вимір свободи, тоді як далеку периферію становлять поняття *humanisme, paix* і *coopération internationale*.

Отже, концепт «свобода» є одним із ключових елементів політичного дискурсу Е. Макрона. Він реалізується через систему лексичних маркерів, характерні дискурсивні формули та семантичні опозиції, що формують цілісне лексико- семантичне поле. У цьому контексті свобода постає не лише як політична категорія, а як фундаментальна європейська цінність та ключовий нормативний принцип сучасного міжнародного порядку.

Література

1. Charaudeau, P. (2005). *Le discours politique : Les masques du pouvoir*. Paris : Vuibert. 255 p.
2. Macron, E. (2025a). *Adresse aux Français du Président Emmanuel Macron*. Élysée. URL : <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2025/03/05/adresse-aux-francais-6> (дата звернення : 07.03.2026)
3. Macron, E. (2025b). *Discours du Président de la République à l'Assemblée générale des Nations Unies*. Élysée. URL : <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2025/09/23/80e-session-de-lassemblee-generale-des-nations-unies-a-new-york-deuxieme-journee> (дата звернення : 07.03.2026)
4. Macron, E. (2023). *Discours du Président de la République lors de la Conférence de Munich sur la sécurité*. Élysée. URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2023/02/17/deplacement-en-allemande-a-loccasion-de-la-59eme-conference-de-munich-sur-la-securite> (дата звернення : 10.03.2026)
5. Wodak, R. (2009). *The discourse of politics in action: politics as usual*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 252 p.

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА,
*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

КОНЦЕПТ WAR В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

У сучасному інформаційному просторі медіадискурс відіграє важливу роль у формуванні суспільних уявлень про політичні, соціальні та військові процеси. Саме через медіа значною мірою відбувається інтерпретація подій, їхня оцінка та концептуалізація для широкої аудиторії (Потапенко, 2009; Шевченко, 2013). Одним із ключових концептів сучасного англomовного медіапростору є концепт WAR, який активно репрезентується у новинних повідомленнях, репортажах і аналітичних матеріалах. Дослідження мовної репрезентації цього концепту дає змогу простежити, яким чином медіа формують уявлення про війну, її учасників, причини та наслідки.

Метою дослідження є виявлення особливостей концептуалізації та мовної репрезентації концепту WAR в англomовному медіадискурсі, а також визначення основних семантичних характеристик і мовних засобів, за допомогою яких формується уявлення про війну у новинних текстах.

Матеріалом дослідження слугували англomовні новинні та аналітичні публікації BBC, присвячені висвітленню сучасних військових конфліктів. До аналізу було залучено тексти новинних повідомлень, репортажів та аналітичних статей, опублікованих на офіційному сайті медіакомпанії у 2025-2026 рр.. Увагу було зосереджено на лексемах і словосполученнях, що вербалізують концепт WAR, зокрема *war, conflict, military operation, attack, defence, troops, frontline, battle, casualties*, а також на ширшому контексті їхнього функціонування.

Аналіз медіатекстів показує, що концепт WAR у медіадискурсі має складну багаторівневу структуру. У його змісті поєднуються елементи, безпосередньо пов'язані з військовими діями, а також компоненти, що відображають політичні, гуманітарні та соціальні аспекти війни. У текстах новин домінують лексеми, які позначають військові операції, бойові дії та їхніх учасників: *troops, forces, military operation, attack, defence, battle, frontline*. Такі мовні засоби формують базове уявлення про війну як про збройне протистояння між сторонами конфлікту.

Водночас значне місце у медійному описі війни посідають елементи, пов'язані з її гуманітарними наслідками. У новинних матеріалах часто використовуються лексеми та словосполучення на позначення людських втрат і соціальних наслідків конфлікту: *civilian casualties, refugees, humanitarian crisis, destruction, displacement*. Завдяки таким мовним засобам концепт WAR постає не лише як військове явище, а й як масштабна соціальна трагедія, що впливає на життя цивільного населення.

Крім того, у медіадискурсі активно представлені елементи політичного виміру війни. У текстах часто згадуються дипломатичні переговори, міжнародна реакція та санкційна політика, що відображається у використанні таких одиниць, як *peace talks, negotiations, international response, sanctions, diplomatic efforts*. Це свідчить про те, що війна у медійному представленні розглядається як комплексне явище, яке включає не лише бойові дії, а й політичні та дипломатичні процеси.

Окрему роль у формуванні змісту концепту WAR відіграють метафоричні та оцінні засоби. У журналістських текстах війна нерідко осмислюється через різні концептуальні метафори, які допомагають структурувати складне та багатовимірне явище військового конфлікту в доступні для сприйняття когнітивні моделі. Однією з найпоширеніших є метафора WAR AS STRUGGLE, у межах якої війна постає як напружена боротьба сторін за перевагу, виживання або контроль над територіями. У

текстах медіа це реалізується через такі лексеми та словосполучення, як *fight, struggle, resist, hold positions, defend territory*.

Поширеною є також метафора WAR AS CONFRONTATION, у якій війна інтерпретується як пряме зіткнення двох або більше сил. У межах цієї моделі активно функціонують одиниці *clash, confrontation, escalation, stand-off*, що підкреслюють динаміку та напруження між сторонами конфлікту. Через такі мовні засоби війна подається як процес постійного загострення або стримування протистояння.

У медійному дискурсі простежується і метафорична модель WAR AS A HUMAN TRAGEDY, яка акцентує увагу на гуманітарних наслідках конфлікту. У цьому випадку війна описується через лексеми *tragedy, suffering, devastation, humanitarian crisis*, що сприяє формуванню уявлення про війну як масштабну соціальну катастрофу, яка зачіпає передусім цивільне населення.

Крім того, у медіатекстах можна спостерігати елементи метафоричної моделі WAR AS A GAME OR STRATEGY, у межах якої військові дії концептуалізуються як стратегічне суперництво сторін. У цьому випадку використовуються одиниці *strategy, move, counter-move, tactical step*, що підкреслюють раціональний, планувальний характер військових рішень і політичних дій.

Водночас для матеріалів BBC загалом характерна відносна стилістична стриманість і прагнення до нейтральності викладу, що проявляється у використанні фактологічної лексики, точних номінацій подій, посиланні на офіційні джерела та поданні різних позицій сторін конфлікту.

Таким чином, концепт WAR в англomовному медіадискурсі постає як складна когнітивно-дискурсивна структура, у якій поєднуються військові, гуманітарні та політичні компоненти. Мовна репрезентація цього концепту у медіатекстах спрямована не лише на інформування про події, а й на формування певного способу їхнього осмислення аудиторією.

Література

1. Потапенко, С. І. (2009). *Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти*. Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя.
2. Шевченко, Л. І. (2013). Медіалінгвістика в сучасній Україні: аналіз ситуації. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, (26), 3–12.
3. British Broadcasting Corporation. (n.d.). *BBC News*. <https://www.bbc.com/>

Олександр ТОМЧАКОВСЬКИЙ,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
та літературознавства
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ОСВІТНІЙ ДИСКУРС ЯК ПОЛІКОДОВИЙ ФЕНОМЕН

Освітній дискурс у сучасному комунікативному просторі розглядається як складне багатовимірне явище, що поєднує різні мовні та позамовні засоби передавання інформації. У межах сучасної лінгвістики він дедалі частіше осмислюється як полікодовий феномен, оскільки навчальна комунікація реалізується не лише через вербальні, а й через невербальні та візуальні засоби (Гуменюк, 2020; Солошук, 2009). Такий підхід відповідає загальним тенденціям розвитку цифрового освітнього середовища, мультимодальної комунікації та медіаосвіти, які суттєво впливають на організацію сучасного освітнього процесу. У цьому контексті освітній дискурс постає як особливий тип інституційного дискурсу, що реалізується у сфері навчання та спрямований на передачу знань, формування компетентностей і розвиток когнітивних здібностей здобувачів освіти.

Полікодовість освітнього дискурсу полягає у взаємодії різних знакових систем, що використовуються для передачі навчальної інформації. До них належать вербальні засоби (усне та писемне мовлення), графічні елементи (схеми, таблиці, діаграми), візуальні компоненти (ілюстрації, фотографії, інфографіка), а також аудіо- та відеоматеріали. У результаті освітній текст набуває комплексного характеру, де різні коди не існують ізольовано, а взаємодіють між собою, формуючи єдиний смисловий простір. Саме така інтеграція різних кодів забезпечує більш ефективне представлення навчального матеріалу та сприяє його глибшому осмисленню.

Важливо зазначити, що освітній дискурс не обмежується лише текстовими формами подання інформації. У сучасному освітньому середовищі активно використовуються мультимедійні технології, які значно розширюють можливості представлення навчального змісту. Полікодовість проявляється у використанні мультимедійних презентацій, електронних підручників, інтерактивних платформ, навчальних відео, віртуальних лабораторій та онлайн-курсів. У таких матеріалах текстова інформація поєднується з графічними, візуальними та аудіовізуальними елементами, що сприяє кращому розумінню складних понять, структуризації інформації та підвищенню рівня залученості здобувачів освіти до навчального процесу.

Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації є однією з ключових характеристик полікодового освітнього дискурсу. Вербальні засоби забезпечують логічну структуру викладу, визначають основний зміст навчального повідомлення та виконують пояснювальну функцію. Невербальні елементи, у свою чергу, виконують ілюстративну, структурну, акцентуаційну та іноді емоційно-оцінну функції. Наприклад, таблиці та схеми допомагають систематизувати інформацію, графіки демонструють динаміку певних процесів, інфографіка візуалізує складні взаємозв'язки, а відеоматеріали дозволяють відтворити процеси, які складно пояснити лише за допомогою тексту. Таким чином, різні коди взаємодіють між собою, посилюючи пізнавальний потенціал навчального повідомлення.

Полікодовість освітнього дискурсу також тісно пов'язана з когнітивними особливостями сприйняття інформації. Використання різних каналів подання інформації активізує різні механізми її опрацювання та запам'ятовування. Візуальні елементи допомагають структурувати інформацію та сприяють її кращій організації у свідомості здобувачів освіти. Графічні засоби спрощують інтерпретацію складних понять, а мультимедійні компоненти створюють динамічний і інтерактивний формат навчальної взаємодії. У результаті освітній дискурс набуває мультимодального

характеру, що відповідає потребам сучасного інформаційного суспільства та новим підходам до організації навчання.

Важливим аспектом полікодовості є також її дидактичний потенціал. Поєднання різних знакових систем дозволяє адаптувати навчальний матеріал до різних стилів сприйняття інформації, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу. Крім того, полікодові тексти стимулюють активну пізнавальну діяльність здобувачів освіти, оскільки потребують одночасного аналізу кількох типів інформації. Це сприяє розвитку критичного мислення, навичок інтерпретації та здатності до комплексного аналізу інформаційних повідомлень.

Отже, освітній дискурс як полікодовий феномен характеризується інтеграцією різних знакових систем, які взаємодіють у межах навчальної комунікації. Поєднання вербальних, візуальних, графічних та мультимедійних засобів забезпечує ефективнішу передачу знань, сприяє формуванню комплексного сприйняття інформації та активізації когнітивної діяльності здобувачів освіти. У сучасних умовах розвитку цифрових технологій роль полікодових форм комунікації в освіті постійно зростає, що відкриває нові можливості для дослідження структури та функціонування освітнього дискурсу. Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз особливостей функціонування полікодових елементів у цифровому освітньому середовищі та вивчення їхнього впливу на ефективність навчальної комунікації.

Література

1. Гуменюк, І. (2020). Полікодовий текст як засіб реалізації текстоцентричної технології навчання. *Наука і освіта*, (3), 97-103.
2. Солощук, Л. В. (2009). *Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі* (Дисертація доктора філологічних наук). Київ.

Тетяна ТУШКОВА,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сучасна німецька юридична мова формується в умовах активної глобалізації, інтернаціоналізації економічних процесів та зростаючого впливу англо-американської правової традиції. Одним із найбільш помітних проявів цих процесів є інтенсивне проникнення англіцизмів у правничу термінологію, особливо у сферах корпоративного, фінансового, договірної, банківського та міжнародного приватного права. Це явище безпосередньо впливає на юридичну практику, правотворчу діяльність і професійну комунікацію юристів, а також створює нові виклики для перекладацької діяльності, зокрема у німецько-українському мовному просторі.

Англіцизми в німецькій юридичній мові виникають під впливом кількох чинників. Насамперед це престиж англійської мови як глобальної мови міжнародного бізнесу та правничої комунікації. Важливу роль відіграє також процес інтеграції європейських економічних і правових систем, у межах якого німецьке право активно взаємодіє з правовими інститутами англо-американської системи загального права. Крім того, значна частина нових економічних та фінансових інструментів формувалася саме в англійськомовному середовищі, що сприяло безпосередньому запозиченню відповідної термінології (IDS, 2015).

У сучасних німецьких правових текстах функціонують різні типи англломовних запозичень. До них належать прямі англіцизми, які зберігають свою первісну форму, наприклад: Compliance, Due Diligence, Settlement, Corporate Governance. Поряд із ними поширені кальки та напівкальки, а також гібридні терміноутворення, що поєднують англійські й німецькі мовні елементи. Значну групу становлять і аббревіатури, зокрема KPI, ESG, IP, HR, які широко використовуються в юридичних і економічних текстах.

Показовим прикладом є термін Compliance, який у німецькому праві означає комплексну систему правових, організаційних та етичних заходів, спрямованих на забезпечення дотримання законодавства, внутрішніх корпоративних стандартів і принципів належного управління. Оскільки німецька мова не має повного лексичного відповідника для цього поняття, англіцизм зберігається без перекладу. В українській перекладацькій практиці доцільним є використання комбінованої стратегії – збереження англійського терміна з подальшим поясненням, наприклад: «комплаєнс (система забезпечення дотримання законодавства та корпоративних норм)».

Аналогічна ситуація спостерігається з терміном Due Diligence, який означає комплексну правову, фінансову та податкову перевірку діяльності компанії перед укладенням значних угод або інвестиційних операцій. Українські відповідники на кшталт «належна перевірка» або «комплексна перевірка» не завжди повністю відображають обсяг і функціональне призначення цього поняття. Тому в юридичній практиці часто використовується змішана форма перекладу – «Due Diligence (комплексна юридична та фінансова перевірка компанії)» (Busse, 1993).

У сфері договірного права поширеним є використання терміна Settlement, який позначає врегулювання спору шляхом переговорів або позасудової домовленості сторін. У німецькому праві традиційним аналогом виступає поняття Vergleich, однак англіцизм Settlement часто використовується для підкреслення міжнародного або комерційного

характеру правовідносин. Це створює додаткові труднощі під час перекладу, оскільки перекладач повинен враховувати контекст застосування терміна.

Особливо складними для перекладу є англіцизми *Covenants* та *Indemnity*, які активно використовуються у міжнародних комерційних договорах (Sandrini, 1999). Ці терміни відображають специфічні механізми договірних гарантій, відповідальності та розподілу ризиків, характерні для англо-американської правової системи. У континентальному праві, зокрема німецькому та українському, подібні правові конструкції не завжди мають прямі відповідники, що зумовлює необхідність застосування функціонально-описового перекладу.

У сфері корпоративного управління значну роль відіграють такі англіцизми, як *Shareholder Value* та *Stakeholder*. Вони виконують концептуальну функцію, відображаючи сучасні економічні підходи до управління компаніями. Відсутність чітко закріплених нормативних відповідників у німецькому та українському праві зумовлює необхідність використання пояснювальних перекладів у наукових і перекладних текстах.

Англійські запозичення активно використовуються й у сфері інтелектуальної власності, де поширеними є терміни *Intellectual Property*, *Know-how*, *Trademark*. Подібна ситуація спостерігається у трудовому праві (*Human Resources*), альтернативному вирішенні спорів (*ADR*, *Mediation*, *Arbitration*) та у сфері цифрового права (*Data Protection*, *Data Breach*, *Cybersecurity*). У німецьких правових текстах ці терміни нерідко функціонують паралельно з національними відповідниками, що може створювати термінологічну неоднозначність (BGB, 2020).

Проведений аналіз свідчить, що використання англіцизмів у німецькій юридичній мові сприяє ефективності міжнародної правничої комунікації, однак водночас ускладнює переклад і тлумачення правових текстів у національних правових системах. Для української перекладацької практики важливим є збалансований підхід, який поєднує збереження усталених

англомовних термінів із функціональним перекладом і поясненням їхнього правового змісту.

Отже, адекватний переклад англійських запозичень у німецькій юридичній термінології можливий лише за умови високого рівня лінгвістичної та правової компетентності перекладача. Такий підхід забезпечує точність, однозначність і наукову коректність юридичного тексту, а також сприяє ефективній міжкультурній правничій комунікації.

Література

1. Bundesministerium der Justiz. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). (2020). 480 S.
2. Busse, D. (1993). Juristische Semantik: Grundfragen der juristischen Interpretationstheorie in sprachwissenschaftlicher Sicht. Berlin: Duncker & Humblot. 322 S.
3. Institut für Deutsche Sprache (IDS). Anglizismen im Deutschen: Sprachwandel und Norm. Mannheim, 2015. 256 S.
4. Sandrini, P. (1999). Translation zwischen Kultur und Kommunikation: Der Sonderfall Recht. Tübingen: Narr Verlag. 198 S.

Олег ЧУБУК,
старший викладач
кафедри журналістики
Національний університет
«Одеська юридична академія»

ПЛАТФОРМІЗАЦІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ І НОВА ЛОГІКА ПОБУДОВИ МЕДІАІСТОРІЙ

Одним із трендів у створенні та споживанні контенту, що визначали розвиток української медіасфери в умовах повномасштабної війни у 2025 році, 47% медійників-учасників проведеного Інститутом масової інформації (ІМІ) опитування назвали перехід традиційних медіа в соціальні мережі. Третю позицію (з десяти), посів тренд, взаємопов'язаний з попереднім – перетік аудиторії та рекламодавців у соцмережі – 46% респондентів (1). Наведені цифри вже самі по собі є достатньо красномовними, та варто розуміти: медіа все більшою мірою адаптують свої формати й логіку контенту під вимоги (алгоритми) платформ.

Ще одним переконливим свідченням платформізації журналістики є той факт, що дедалі більше редакцій після ухвалення Закону України «Про медіа» реєструються як медіа (засоби масової інформації), які функціонують виключно на платформах соціальних мереж (2).

Своєю чергою, платформізація медіасередовища спричинює істотні зміни у процесах виробництва та поширення журналістського контенту. Відповідно, журналістський контент все частіше подається як платформоорієнтований формат. За таких умов змінюється не лише технологія дистрибуції новин, а й структура журналістського наративу. Медіа дедалі частіше створюють матеріали з урахуванням особливостей

конкретних платформ, що зумовлює появу нових форматів подачі інформації та трансформацію традиційних жанрових моделей журналістики.

Тоді як у традиційній журналістиці класифікація медіапродуктів здійснюється переважно за жанровою логікою (новинна замітка, репортаж, інтерв'ю, стаття, коментар тощо), у соціальних медіа подібний підхід, так би мовити, «не працює», оскільки платформи змінюють не лише форму подачі, а й функції контенту в комунікації між медіа та аудиторією. У соцмережах матеріал позиціонується не стільки за жанром, скільки за функціональним навантаженням, – яким саме чином він взаємодіє з користувачем, зрештою, яку роль виконує в загальній стратегії медіа. Не менш важливою тут є розмова про типи контенту. Типи контенту не заперечують форматний поділ (жанрову реалізацію), вони «накладаються» на них. В нашому дослідженні йтиметься переважно про контент новинного характеру, а саме про практику адаптації контенту регіональними телевізійними каналами. З цією метою нами здійснено моніторинг акаунтів телеканалів м. Одеси в соціальних мережах, в аспекті так званого перепакування (останні роки термін є доволі сталим в медіа виробництві і журналістському ком'юніті) ними візуального контенту задля його подальшої дистрибуції на платформах соціальних мереж.

Вітчизняними медіадослідниками ґрунтовно розвідані поняття «мультимедіа», «крос-медіа», «транс-медіа», «мультиплатформність», як базові поняття в розмові про трансформацію жанрів, адаптацію, те ж перепакування. Водночас, на нашу думку, потребують подальшого вивчення практичні аспекти трансформації журналістського контенту, структури медіанаративу в умовах платформізації. Розглянемо це на прикладах адаптації одеськими телеканалами телевізійних продуктів у «своїх» соціальних мережах.

Обмовимося: адаптацію в даній роботі ми розглядаємо не стільки як технічну операцію або ж механічне «перепакування», а як важливий

редакційний принцип, в основі якого – зміна способу розповіді, врахування особливостей тієї чи іншої соцмережі, «гра за їх правилами».

Почнемо з широко відомого факту: у 2025 році домінуючим форматом, що генерував найбільше переглядів і залучень в TikTok, Instagram Reels і YouTube Shorts залишалися короткі відео, – у відповідності до споживацьких звичок аудиторії, зокрема, її «швидкої уваги». При цьому, минулого року медіапрактика доволі успішно демонструвала реалізацію однієї й тієї самої теми у вигляді комплексу взаємопов'язаних матеріалів, що вбирали в себе текстові повідомлення, відео, інфографіку, стрими та інші формати. Жанрове (форматне) розмаїття контенту як було, так і залишається надважливою умовою. Штефан Прімбс, автор посібника «Соціальні медіа для журналістів», акцентує: «ви маєте також давати різний контент, задовольняти різні потреби: термінові повідомлення, класичні новини, аналіз та коментарі, а також ваша передача, ваш підрозділ або формати онлайн, які працюють з користувачами (соціальне телебачення, заклик давати коментарі, дебати онлайн)» (3, с.98).

Одеський телеканал «Перший міський» інтегрований у платформи Facebook, Telegram, Instagram і You Tube. Зокрема, кількість підписників на Facebook у «Першого міського» нараховує 69 тис. чол., і характерно, що в даній мережі телеканал адаптує і поширює візуальні продукти не лише новинного спрямування. Поряд з короткими відео (у вигляді фрагменту інтерв'ю, який відображає суть теми, із супроводжуючим його заголовком і описом), ми тут також можемо зустріти дописи, що містять текстові повідомлення і фото (кілька фото) (4).

4,5 тис. підписників має акаунт «Перший міський. Новини Одеси» на платформі Instagram. Тут містяться переважно ті ж самі дописи, що й на сторінці у Facebook. Причому, «технічно» вони мають майже аналогічний вигляд, у тому числі й що стосується візуального ряду: відео в Instagram на «Першому міському» почасти горизонтальне, внаслідок чого неunikнено утворюються чорні полоси відносно нього зверху і знизу. Натомість,

значною популярністю користуються Reels, – перегляди деяких відео нараховують до десятків тисяч - і численні коментарі збоку читачів (5).

You Tube Перший міський. Одеса налічує 60,3 тис. підписників, матеріали оновлюються в середньому до 5 разів на добу. Разом з тим, така доволі популярна серед споживачів опція, як You Tube Shorts (коротке відео) практично не використовується (6).

«Суспільне. Одеса» станом на 20.03.2026 року мало наступну статистику щодо чисельності спільноти на сторінках у соціальних платформах: Facebook – 83 тис., YouTube – 152 тис., Telegram – 47,4 тис., Instagram – 20,8 тис. підписників. Раніше представниця групи диджитал-редакції контенту Наталія Коршак ділилася з нами, що для платформи Facebook зазвичай із згенерованого новинною редакцією сюжетного репортажу або інтерв'ю вона разом з колегами по підрозділу продукує коротке відео із субтитрами (caption-відео). «Прикріплюємо» цікавий, клікабельний заголовок. Крім того, додаємо підводку, короткий опис (саме про що йдеться), - оскільки аудиторія звертає увагу й на супроводжуючий відео текст», – каже вона. Н. Коршак додає: обов'язково має бути гарна «картинка» (найчастіше це стоп-кадр), – знову ж таки, клікабельна, яскрава, досить промовиста, з емоцією, яка могла б «зачепити» глядача (читача).

Відео Reels на «Суспільне. Одеса» активно реалізується на акаунтах в Instagram і в Facebook, з додаванням короткого тексту новини. Вони тут неодмінно вертикальні. Якщо брати у кількісному вимірі, то це, зазвичай, 2-3 великі відео, і 1-2 Shorts на день, в залежності від наявності актуальних подій.

Цікава і важлива обставина: подеколи та чи інша інформація оперативного характеру – і це вже стосується обох телерадіоорганізацій – поширюється спочатку на мультимедійній платформі, а вже потім – в телевізійному ефірі.

Як бачимо, редакційна практика одеських телеканалів демонструє активне використання платформних форматів у процесі створення

медіаісторій. Своєю чергою, цифрові платформи формують нову логіку взаємодії медіа з аудиторією, що спричиняє трансформацію традиційних моделей подачі інформації.

У результаті сучасна медіаісторія дедалі частіше набуває мультимедійного та трансплатформеного характеру, поєднуючи різні формати журналістського контенту. Це свідчить про формування нової моделі журналістського сторітелінгу, адаптованої до умов цифрового медіасередовища.

Варто розуміти, що на сьогодні не кожен телеканал – не кажучи вже відокремлені підрозділи – має відповідний кадровий ресурс для здійснення подібної діяльності у соціальних мережах. Так само, платформна логіка породжує низку ризиків. Водночас, це вже теми інших досліджень.

Література

1. Інститут масової інформації. (n.d.). *Генеративний III й перехід медіа в соцмережі стали головними трендами року, на думку медійників: Річне опитування IMI*. <https://imi.org.ua/monitorings/generatyvnyj-shi-i-perehid-media-v-sotsmerezhi-staly-golovnymy-trendamy-roku-na-dumku-medijnykiv-richne-opytuvannya-imi>
2. Верховна Рада України. (n.d.). *Про медіа: Закон України № 2849-IX*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
3. Прімбс, Ш. (2018). Соціальні медіа для журналістів: Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co. Київ.
4. 1tv.od.ua. (n.d.). *1tv.od.ua* [Facebook page]. Facebook. <https://www.facebook.com/1tv.od.ua> (Accessed March 20, 2026)
5. 1tv.od.ua. (n.d.). *1tv.od.ua* [Instagram profile]. Instagram. <https://www.instagram.com/1tv.od.ua/> (Accessed March 20, 2026)
6. Pershyy. (n.d.). *Pershyy* [YouTube channel]. YouTube. <https://www.youtube.com/@pershyy> (Accessed March 20, 2026)

Ігор ШАМША

кандидат філософських наук, доцент,

в.о. завідувача кафедри філософії

Національний університет

«Одеська юридична академія»

МУЗИКА ЯК КОМУНІКАЦІЯ: АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

Як зазначалося в попередніх публікаціях, в процесі комунікації дуже важливо визначити, який з елементів внутрішнього світу людини постає джерелом комунікації, який саме суб'єкт комунікує. Варіантів тут два – дух, або душа людини. Традиційний філософський дискурс про комунікацію (зокрема, німецька комунікативна філософія – К.-О.Апель, Ю.Габермас, В.Гьосле, Г.Йонас, К.Маєр-Абіх, тощо) розуміє комунікацію як продукт духу: рефлексивної та предметної свідомості. Проте, душа людини також може поставати джерелом комунікації. Хоча, в першій половині ХХ століття, виникло декілька понять, які революційно змінили традицію раціоналістичного ставлення до комунікації, дослідження в цьому напрямі й по сьогодні постають перспективними, потенціал запропонованих понять залишається не розкритим.

В першій половині ХХ століття завдяки представникам німецької антропологічної школи, та іншим талановитим дослідникам, стає зрозумілим, що логікою володіє не лише свідомість – логіка є і у почуттів, і у міфу. Такі поняття як «логіка почуттів», «логіка міфу» зламали традиційну дихотомію «логічне – а-логічне», згідно з якою почуття мислилися як дещо *а-логічне*, дещо протилежне, ніж логіка. Ця дихотомія створювала абсурдну ситуацію – люди в своїх комунікативних практиках кожного дня активно застосовують логіку почуттів, проте гуманітарні науки мислять почуття як деякий хаос, який існує на противагу порядку (логіці рефлексивної та предметної свідомості), якимось «чорним, ящиком», в якому нічого неможливо

зрозуміти. Підкреслимо, що наукове переконання в а-логічності почуттів, спокійно співіснувало з розумінням того, що після вираження зневаги, навряд чи варто розраховувати на побачення, або – що в певних випадках, навпаки, можна розраховувати. Висловлюючись філософською мовою, логіка пізнання світу вступила в суперечність з об'єктивною реальністю. Звернення уваги на те, що у почуттів є своя логіка, якраз і вирішує цю суперечність, а душа людини стає повноцінним предметом дослідження. Окрім видів знання, в яких душа людини традиційно була предметом дослідження (релігія та психологія), душею почала цікавитися і філософська антропологія, яка відноситься до царини філософських галузей знання. Проте, проблема філософського дослідження душі полягає в категоризації – філософія, якби на неї не дивитися, постає категоріальним мисленням, а душу важко «категоризувати». Для дослідження душі не підходять ані «інструменти» рефлексивної свідомості, ані (тим більше) «інструменти» свідомості предметної. Душа людини взагалі постає дуже важким предметом для дослідження, що і є причиною не розгорнутого потенціалу таких понять як «логіка чуттів».

Категоризація духу – прямо навпаки, вже непогано розроблена. Як категоріальне мислення філософія нараховує багато систем *категорій* – це системи Арістотеля, І. Канта, Г. В. Ф. Гегеля тощо. Проте, в першій половині ХХ століття у фундаментальній онтології М. Гайдеггера висловлює думку про те, що категорії постають занадто грубими «інструментами» мислення і пропонує на зміну категоріям *екзистенціали* – способи людини бути (собою, а не кимось іншим). Філософія постмодернізму на хвилі відмови від всього універсального, доводить тенденцію відмови від категорій до крайнощі. Замість категорій, або екзистенціалів пропонуються *концепти*. В будь-якому випадку, різноманітні філософські системи пропонують щось, на що спирається мислення – категорії, екзистенціали, або концепти. Але, немає такої філософської системи, яка взагалі ні на що не спирається.

Категорії постають «інструментами» мислення, якими користується рефлексивна свідомість (розум). Предметна свідомість спирається на свої форми мислення – поняття, судження, умовисновок. Але на що спирається душа людини? Чи є в неї якась структура? Так, є. Для розуміння душі людини більше підходять архетипи масового несвідомого К. Г. Юнга – аніма, анімус, тінь, самість, мудрець, герой та інші. На думку К. Г. Юнга, байдуже в якій послідовності розглядати архетипи, та їхній список може розширюватися нескінченно – архетипи це усталені паттерни поведінки, які якраз і дозволяють досліджувати душу людини (Юнг, 2024 : 47).

Ідея, яку ми бажаємо запропонувати в цьому тексті, полягає в тому, що для структурування змісту душі, для, так сказати, її «категоризації», можна використовувати не лише архетипи масового несвідомого, які запропонував К. Г. Юнг а й музику. Тисячоліттями музика відмінно презентує стихію людських емоцій – музика висловлює й гармонію, й тугу, й помсту, й розпач, й радість – взагалі повний спектр емоцій, на які тільки може бути спроможною людина. Музика допомагає реалізувати архетипи, а архетипи виражаються у музиці – відповідно до того етапу розвитку душі, на якому вона знаходиться.

Антропологічними засадами музики як комунікації між людьми на рівні душі людини, на наш погляд, постають наступні.

Перша засада: Музика уможливорює комунікацію між людьми майже з перших етапів існування людства, ще до виникнення і філософії, і філософської антропології, і вчення К. Г. Юнга про архетипи. Тобто, музика є простішою та природнішою комунікацією, ніж звичні сучасній людині дискурси.

Друга засада. Музика закриває необхідність у комунікації людини, на всіх рівнях – вона дозволяє комунікувати людині не лише з людиною, а й – зі всесвітом, богом, з людством (причому, не тільки з теперішнім людством, а й з минулим). Взагалі музика дозволяє утворити зв'язок між теперішнім та минулим-майбутнім, відчувати та пережити історію заново.

Третя засада. Музика постає єдністю якості та кількості – в ній певна відстань у сантиметрах, товщина струни у міліметрах, дозволяють (або не дозволяють) досягнути певного (гармонійного, чи не-гармонійного звуку). Першим цю єдність побачив Піфагор Самоський, який постає автором слова «філософ». Піфагор, як відомо, був не лише видатним математиком, але й філософом, містиком, політиком та музикантом. Його вчення називають «гармонією сфер». Сфери – це зірки та планети – сонце, місяць, юпітер тощо. А гармонія – це інша назва для слів «порядок» та «музика». Якщо гармонію розуміти як музику, то *гармонія сфер* перетвориться на *музику сфер*. Планети і зірки мають певний ритм в своєму русі, і вони відтворюють щось на зразок «музики», яку не можна почути. Це – «музика» світобудови.

Четверта засада. Музика постає принципово *людиновимірною* практикою – адже кількість (міліметрів, сантиметрів, грамів та кілограмів) переходить в певну якість – у якість емоцій, які можна передати, або відчуті за допомогою музики. Це дозволяє через музику висловлювати емоції, вона опосередковує математику і світ почуттів людини.

П'ята засада. На наш погляд, принципова *людиновимірність* музики, створює єдино можливий ракурс розгляду технологічних досягнень людства. Саме людиновимірність музичних інструментів, або носіїв інформації – не дозволяє дискурсам щодо музики, обвалитися у світогляд *прогресизму* (прогресу заради прогресу). Саме цим, на наш погляд, можна пояснити циклічне повернення музичної спільноти до аналогових пристроїв відтворення звуку, життєстійкість вінілових платівок та касет в якості носіїв інформації. Помилково вважати, що причиною тут постають інтереси корпорацій та агресивна реклама. Може такі інтереси і є, але у філософсько-антропологічному вимірі принципово важливою постає людиновимірність аналогової техніки, яка не дозволяє в секунду часу втиснути гігабайти інформації, як це дозволяє зробити цифрові носії інформації. В аналоговому ландшафті меломан мислить альбомами, а не окремими треками, виходячи з цілісності задумки художника.

Засада шоста. Музика – це трансцендентальний феномен, вона долучає одиничну людину до всесвіту, трансцендує. Вона дозволяє здійснитися над буденністю, сягнути істини буття.

Ці антропологічні засади, на наш погляд, дозволяють розглядати музику як повноцінну комунікацію – комунікацію, в якій душі людей можуть спілкуватися без посередників. Також цікаво, що музика створює певну емоційну структуру, емоційну «абетку», вона має позначення і логіку переходу усіх почуттів. Цей аспект, на наш погляд, постає дуже перспективним у подальших дослідженнях.

Література

1. Юнг, К. Г. (2024). Концепція колективного несвідомого // Архетипи і колективне несвідоме. Київ. Видавництво «Центр учбової літератури». С. 45–58.

Олена ШЕВЧЕНКО-БІТЕНСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Національного університету

«Одеська юридична академія»

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРАВА: ТЕНДЕНЦІЇ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Цифровізація правових процесів істотно трансформує сучасну юридичну терміносистему. Впровадження електронного судочинства, цифрових реєстрів, електронної ідентифікації, автоматизованих систем обробки даних формує нові об'єкти правового регулювання, що потребують мовної фіксації. Водночас гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу зумовлює активне запозичення та адаптацію європейської правничої термінології.

Метою дослідження є виявлення тенденцій розвитку юридичної термінології в умовах цифровізації права та порівняння їх із відповідними процесами в праві ЄС. На жаль, нами не виявлено жодного лінгвістичного дослідження, присвяченого цифровізації права, хоча науковці досліджують термінологію інших наук у цьому напрямку (Артиш, Левун, Петрова, 2024; Вергун, 2021; Шилінська, 2019).

Цифровізація права в Україні закріплена в низці нормативних актів, що містять нові терміни та дефініції. Так, ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає *електронний документ як інформацію, зафіксовану у вигляді електронних даних*. Закон України «Про електронні довірчі послуги» (ст. 1) містить терміни: *кваліфікований електронний підпис; електронна ідентифікація; електронна печатка*. Наведені терміни відображають розширення традиційних понять *документ і підпис*. Ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України визначає

електронні докази як інформацію в електронній формі (*вебсайти, текстові повідомлення, метадані* тощо). Аналогічні положення містять ст. 96 Господарського процесуального кодексу України та ст. 99 Кодексу адміністративного судочинства України. Таким чином, завдяки цифровізації поняття *доказ* зазнає семантичного розширення.

Кримінальний кодекс України (ст. 361) передбачає відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу комп'ютерних систем. Тут юридична термінологія інтегрує технічні поняття: *автоматизована система, комп'ютерна мережа, електронні дані*.

Закон України «Про віртуальні активи» (ст. 1) визначає *віртуальний актив* як *нематеріальне благо, що має вартість та є об'єктом цивільних прав*, формуючи нову цифрову терміносистему.

Гармонізація українського законодавства з правом ЄС зумовлює запозичення та адаптацію термінів, що вже усталені в європейському правовому просторі. Регламент (EU) No 910/2014 (eIDAS Regulation) використовує такі терміни: *electronic signature; qualified electronic signature; electronic seal; electronic identification*. Українські терміни *кваліфікований електронний підпис* та *електронна печатка* є прямими відповідниками європейських понять *qualified electronic signature* та *electronic seal*.

General Data Protection Regulation (GDPR) (Regulation (EU) 2016/679) оперує такими поняттями: *personal data; data controller; data processor; right to be forgotten; data breach*, яким в українському праві (Закон України «Про захист персональних даних») відповідають – *персональні дані, володілець персональних даних, розпорядник персональних даних*. Проте деякі концепти, як-от *right to be forgotten*, не мають повністю усталеного термінологічного відповідника, що свідчить про процес термінологічної адаптації.

Digital Services Act (Regulation (EU) 2022/2065) містить терміни: *online platform; very large online platform; illegal content*. Artificial Intelligence Act (AI Act, 2024) використовує *high-risk AI systems; general-purpose AI model; risk management system*. Слід зазначити, що в українському законодавстві

відповідні терміни ще перебувають у процесі формування, а це створює небажану варіативність перекладів і дефініцій.

Convention on Cybercrime (Budapest Convention) містить такі поняття: *illegal access; data interference; system interference*. Український Кримінальний кодекс (ст. 361–362) фактично відтворює ці концепти в адаптованій формі: *несанкціонований доступ; незаконне втручання в дані; незаконне втручання в роботу системи*.

Проведений порівняльний аналіз дозволив виокремити такі спільні тенденції, як гармонізація термінології – адаптація українських термінів до стандартів ЄС; англіцизація правничої мови – використання англomовних термінів без перекладу (*compliance, blockchain, smart contract*); стандартизація дефініцій – прагнення до уніфікованих визначень у межах міжнародного правового простору; інтеграція технічної та правової лексики – формування гібридних терміносистем.

Процеси гармонізації українського законодавства з правом Європейського Союзу актуалізують проблему адекватного перекладу юридичної термінології. Цифрове право формує нові поняттєві структури, що часто виникають у межах англomовного правового дискурсу та потребують системної адаптації в національній терміносистемі.

Однією з ключових проблем є встановлення функціональної еквівалентності між англomовним терміном і його українським відповідником. У більшості випадків, як видно з наведених вище прикладів, переклад відбувається шляхом калькування, що забезпечує формальну точність. Однак окремі терміни потребують концептуальної адаптації. Наприклад, *right to be forgotten* в українському дискурсі функціонує як *право на забуття*, хоча нормативне закріплення цього поняття ще не повністю стабілізоване.

Проблемною є і термінологічна варіативність у сфері цифрових технологій: *compliance* – *комплаєнс* / *відповідність нормативним вимогам*; *blockchain* – *блокчейн* / *розподілений реєстр*; *smart contract* – *смайт-*

контракт / розумний контракт. Відсутність усталеного перекладу створює ризик неоднозначності в нормативних текстах. Для юридичної мови, що вимагає максимальної точності, така варіативність є критичною.

У процесі перекладу юридичних термінів цифровізації зазвичай використовуються такі стратегії, як калькування (*electronic seal* → *електронна печатка*); транслітерація / запозичення (*blockchain, compliance*); описовий переклад (*general-purpose AI model* → *модель штучного інтелекту загального призначення*); адаптація через правову традицію (узгодження з чинною українською терміносистемою). Оптимальна перекладацька стратегія має враховувати як лінгвістичні, так і правові чинники – відповідність національній правовій системі, усталеність терміна та його зрозумілість для правозастосувача. У межах інтеграції до європейського правового простору важливо забезпечити уніфікацію термінів у перекладах регламентів та директив ЄС; узгодженість термінів у національному законодавстві; співпрацю правників і лінгвістів під час нормотворення; використання офіційних термінологічних баз (зокрема IATE – InterActive Terminology for Europe). Зрозуміло, що перекладознавчий аспект цифрової юридичної термінології є не лише мовною, а й правовою проблемою, що впливає на ефективність імплементації норм ЄС у національне законодавство.

Отже, цифровізація права є потужним чинником трансформації юридичної термінології як в Україні, так і в Європейському Союзі. В українському законодавстві закріплено нові поняття, що відображають цифрові реалії. Порівняльний аналіз із правом ЄС засвідчує процес гармонізації термінології та поступове наближення української терміносистеми до європейських стандартів. Водночас існують виклики, пов'язані з перекладом, стандартизацією та забезпеченням зрозумілості правових текстів. Відповідно, цифровізація права не лише модернізує правове регулювання, а й формує нову мовну модель юридичного дискурсу, що потребує системного лінгвістичного аналізу та нормативної уніфікації.

Література

1. Артиш, О., Левун, Г., Петрова, С. (2024). Вплив сучасних технологій на розвиток лексики англійської мови: аналіз ІТ-термінології. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Філологія, (1 (11), 5 – 9.
2. Вергун, Л. (2021). Особливості перекладу нової англійської термінології цифрової освіти українською мовою. *Актуальні питання іноземної філології*, (13), 45 – 50.
3. Шилінська, І. (2019). Способи термінотворення галузі «Інформаційні технології». *Південний архів (філологічні науки)*, (78), 89 – 91.

Ганна ЯСНІЦЬКА,
викладач кафедри іноземних мов
аспірант кафедри загальної теорії права та держави
Національний університет
«Одеська юридична академія»

FEATURES OF LEGAL DISCOURSE IN LITIGATION

In scientific researches today, it has been repeatedly stated that legal linguistics can be viewed not as a branch of linguistics or jurisprudence, but as a science, which serves its own purposes, the power arsenal of terms, methods and techniques of analysis. In Ukrainian linguistics, legal knowledge is especially active in the works by Yu.F. Pradid (Прадід, 2006). Research in this area opens up the new possibilities for identifying the cognitive basis of linguistics and pragmatic intelligence, as well as the peculiarities of language discourse in legal matters.

Legal discourse is a specific type of communication that operates within the framework of legal norms and standards, and is defined as a system of statements that is used to convey legal ideas, beliefs and rules of behavior. As law is a system of regulation the social relations, legal discourse plays an important role in the formation of the legal order, interpretation of laws and enforcement of law. The thesis explores the main characteristics and specifics of legal discourse, its structure, specific features and functioning in the current legal environment.

In the midst of many problems of legal linguistics, a special place is given to a complex of issues related to the courtroom speech – of the prosecutor, the judge, the lawyer and other participants of the process. In court proceedings, the rules of general linguistics are interacted with the rules of conducting in a court hearings.

Legal discourse is a form of professional communication carried out by lawyers, judges, advocates, legislators and other participants of legal activity, and

is characterized by a number of specific features that means its essence and functioning. First of all, it is characterized by high formality and accuracy, as it does not allow ambiguity or uncertainty in the transmission of information, which is a necessary condition for effective legal regulation (Hart, 1994). An important aspect is also a normativity, as the elements of the legal discourse are supported by the norms of legal acts and should correspond to formal legislation, ensuring a clear interpretation of legal norms and principles (Bhatia, 2004). In addition, legal discourse is specified by logic and argumentation, as well as by directing legal decisions, which require consistency in reporting, evidence and rational thought. Its universality and abstractness are manifested in the creation of legal regulations to cover a wide range of situations, and the remaining norms are formulated in such a way as to be consistent to different legal principles.

Structurally, legal discourse consists of many interrelated elements. The normative part contains specific provisions that regulate the behavior of subjects in various areas of legal regulations and is reflected in laws, decrees and other legal acts. The interpretation part is concerned with the process of decomposition of legal norms and their confinement to specific living situations, which is especially important in view of the possible ambiguity of legal texts and the need for them in depth analysis (Tiersma, 1999). At the same time, an important role is played by argumentation, which includes logical considerations, reference to precedents, factual evidence, and evidence to ground the validity of this and other rules of law.

On a general level, legal discourse has few characteristic features that distinguish it from other types of communication. Firstly, it is an application of specialized legal terminology, so that the meaning is clearly defined by the method of unique reading. It is also characterized by the complexity and richness of syntactic constructions, which means the achieving of the most accurate and comprehensive regulation of legal terms. It is important to deprive the formulation and uniqueness of definition, so that it is possible to clarify the understanding and the importance for avoiding legal amends (Hart, 1994).

In the legal system, legal discourse is limited to a number of key functions. The regulatory function is set in the established rules of behavior for participants in legal acts, while the control function ensures monitoring of the amendments of legislation and the proper establishment of legal norms. In addition to this, it also serves the communication function, especially the interaction between various subjects of law, as government bodies and citizens, ensuring effective exchange of legal information (Bhatia, 2004).

Summarizing the above said, we can say that the multiplicity of aspects in the analysis of linguistic material in the field of law is natural, but it also causes a chain reaction in linguistics: each new aspect of the study generates new challenges that require a solution, and at the same time creates the background necessary for the study. Such prerequisites include the fact of the specificity of the language of jurisprudence and persuasive judicial speech (Прадід, 2006)

References

1. Hart, H. L. A. (1994). *The Concept of Law* (2nd ed.). Oxford University Press.
2. Tiersma, P. (1999). *Legal Language*. University of Chicago Press.
3. Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View*. Continuum.
4. Прадід, Ю. Ф. (2006). У царині лінгвістики і права. Сімф.: Еліньо. 255 с.